

УДК ...

ББК ...

Қаз. ...

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитетінің тапсырмасы бойынша Қазақстан Республикасының тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы аясында шығарылды.

Қ ... **Қазақ тілін оқытуға арналған бірүлгі бағдарлама**

Астана: ... баспасы, 2016. – 88 бет.

ISBN

Қазақ тілін оқытуға арналған бірүлгі бағдарлама қазақ тілін шетел тілі немесе екінші тіл ретінде оқыту әдістемесі негізінде әзірленген. Бірүлгі бағдарламада қазақ тілін оқытудың мазмұны мен көлемі келтірілген. Қазақ тілін меңгеру деңгейлеріне сәйкес тілдік құрылымдар мен сөйлеу ниеттері толық қамтылған.

Қазақ тілінің оқытушыларына, әдіскерлері мен практикалық қазақ тілі саласындағы ғылыми ізденушілерге арналған.

ISBN

© Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитеті, 2016 ж.

© Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
«Ұлттық тестілеу орталығы» РМҚК, 2016 ж.

© Ш. Шаяхметов атындағы тілдерді дамытудың республикалық
үйлестіру-әдістемелік орталығы, 2016 ж.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ТАЛАПТАРЫН
АНЫҚТАЙТЫН ҚР СТ 1926-2015, ҚР СТ 1928-2015,
ҚР СТ 1929-2015, ҚР СТ 1925-2015,
ҚР СТ 1927-2015
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ СТАНДАРТТАРЫНА СӘЙКЕС

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУҒА
АРНАЛҒАН

БІРҮЛГІ
БАҒДАРЛАМА

(Қазақ тілін шетел тілі немесе екінші тіл ретінде
оқыту әдістемесі негізінде)

АСТАНА - 2016

АЛҒЫ СӨЗ

1. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің «Ұлттық тестілеу орталығы» Республикалық мемлекеттік қазыналық кәсіпорны Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитетінің тапсырмасымен ҚҰРАСТЫРҒАН және ҰСЫНҒАН

2. САРАПШЫЛАР: ф.ғ.д., профессор Алдаш Айманкүл Мырзалықызы, ф.ғ.д., профессор Күзекова Зейнехан Сейтханқызы, ф.ғ.д., профессор Рысалды Құсайын Тынысбайұлы, ф.ғ.д., профессор Ерназарова Зәуреш Шаршыбекқызы, ф.ғ.д., профессор Салқынбай Анаркүл Бекмырзақызы, ф.ғ.д., доцент Тымболова Алтынай Оразбекқызы, ф.ғ.д., доцент Жолшаева Майра Сатыбалдықызы, ф.ғ.к., доцент Ақымбек Съезд Шардарбекұлы, п.ғ.к., доцент Төленбергенова Назигүл Тұрысбекқызы, ф.ғ.к. Тілешов Ербол Ерденбекұлы

3. Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінің Тіл комитетінде арнайы әдістемелік кеңес отырысының 2012 жылғы 27 қыркүйектегі № 1 хаттамалық шешімімен ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛДІ

4. ЕКІНШІ БАСЫЛЫМЫ

5. Бірүлгі бағдарлама Қазақ тілін оқытудың талаптарын анықтайтын ҚР СТ 1926-2015, ҚР СТ 1928-2015, ҚР СТ 1929-2015, ҚР СТ 1925-2015, ҚР СТ 1927-2015 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандарттарына сәйкес құрастырылған

6. ҚАЙТА БАСЫП ШЫҒАРУ МЕРЗІМІ 01.01.2018 жыл

Осы бірүлгі бағдарламаны Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толықтай немесе жартылай басып шығаруға, көбейтуге және таратуға болмайды

МАЗМҰНЫ

Түсініктеме хат	7
Бірүлгі бағдарламада қолданылатын негізгі ұғымдар	10
Қазақ тілін оқыту мазмұны	
Қарапайым деңгей	13
Базалық деңгей	25
Орта деңгей	44
Ортадан жоғары деңгей	57
Жоғары деңгей	71
Негізгі және қосымша әдебиеттер	86

ТҮСІНІКТЕМЕ ХАТ

Қазақстан Республикасындағы тіл саясаты мен тіл стратегиясына қатысты кейінгі маңызды заңнамалық құжатта – «Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында» барлық қазақстандықтардың мемлекеттік тілді меңгеру жүйесін қалыптастыруда жаңа бағыттағы жұмыстарды ұйымдастыру нақты көзделгені белгілі. Заңнамалық құжатта тілді меңгеру жүйесінің үш компонентті негізі – мемлекеттік тілді оқытып-үйретудің әдіснамасын жетілдіру, мемлекеттік тілді үйретудің инфрақұрылымын кеңейту және меңгерту үдерісін көтермелеу айқын анықталған. Аталған бағыттардың қатарында үздіксіз білім берудің моделін жасау арқылы қазақ тілі бойынша білім берудің стандарттарын жетілдіру және мемлекеттік тілді меңгерудің деңгейлерін бағалаудың жүйесін ендіру міндеттеріне басым көңіл бөлінген. Демек, заңнамалық нұсқаулар қазақстандық қоғам мүшелерінің тілді үйренуге деген қазіргі сұраныстарын жан-жақты ескере отырып, білім кеңістігінде қазақ тілін үйретудің бірегей тұтастығын қалыптастыру, қазақ тілін оқытудың мазмұнын одан әрі біріздендіру, жүйелеу, жетілдіру міндеттерін жүктейді.

Осы талаптарды жүзеге асыру мүддесінде қазақ тілін оқытудың талаптарын анықтайтын ҚР СТ 1926-2015, ҚР СТ 1928-2015, ҚР СТ 1929-2015, ҚР СТ 1925-2015, ҚР СТ 1927-2015 Қазақстан Республикасының Ұлттық стандарттарына сәйкес жасалған Қазақ тілін оқытудың Бірүлгі бағдарламасы (бұдан әрі қарай – Бағдарлама) ұсынылып отыр.

Бағдарламаның мақсаты

Тіл үйренушінің қарапайым және базалық деңгейлер (A1-A2) көлемінде күнделікті-тұрмыстық, тұрмыстық-кәсіби салаларда қазақ тілін алдын ала дайындықпен шектеулі қолдануы; орта және ортадан жоғары деңгейлер (B1-B2) көлемінде өз бетінше пайдалана алуы және жоғары деңгей (C1) көлемінде құзыретті түрде пайдалана алуы үшін лексикалық-грамматикалық материалды коммуникативтік әдістемеге негіздей отырып, бірізді түрде жүйелеп ұсыну.

Бағдарламаның құрылымы

Бағдарламаның құрылымын түзеу барысында еуропалық білім беру жүйесіндегі «Қазіргі тілдер: зерттеу, оқыту, бағалау. Жалпы Еуропалық құзыреттілік» деп аталатын қорытынды құжатта бекітілген құрылым (1. Waystage User, 2. Threshold, 3. Independent, 4. Competent, 5. Good User) толық зерделеніп және қазақстандық қоғамның қазіргі кезеңдегі әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-саяси өзіндік сипаттамасы ескерілді; осының негізінде қазақ тілін екінші тіл және шетел тілі ретінде оқытып-үйрету бес деңгейлік жүйеге топтастырылды: қарапайым деңгей – A1, базалық деңгей – A2, орта деңгей – B1, ортадан жоғары деңгей – B2, жоғары деңгей – C1.

Қазақ тілін екінші тіл және шетел тілі ретінде меңгерту мақсатында Бағдарламада коммуникативтік әдістеменің негізгі ұстанымдары мен әдіс-тәсілдері басшылыққа алынған. Тілдік материалдар ең алдымен тіл үйренушінің коммуникацияға қатысуы үшін қажетті және маңызды коммуникативтік ниеттер бойынша нақтыланған. Коммуникативтік жағдаяттардың ерекшеліктері мен коммуникативтік тақырыптар әр деңгейде айқын берілген және жағдаяттар мен тақырыптар, соған орай оларға қатысты лексикалық-грамматикалық материалдар «қарапайымнан күрделіге қарай» ұстанымы бойынша деңгейлер сайын күрделене түсіп, барынша сабақтастықпен әрі жүйелі түрде топтастырылған.

Айрықша атап өтерлік жайт – қазіргі қазақстандық қоғам мүшелерінің сұранысы қазақ тілін ресми-іскери мақсатта, кәсіби біліктілікті арттыру мүддесінде меңгеру мәселесіне байланысты болып отыр, осы себепті Бағдарламада ресми-іскери стильдің барлық үлгілері деңгейлер бойынша сатылы сабақтастықта қамтылған (мәселен, қарапайым деңгейде ресми іс қағаздарының күнделікті тұрмыстық, әлеуметтік тұрмыстық салаларда жиі қолданылатын үлгілерін меңгертетін тұрақты сөйлеу модельдері және олардың лексикасы мен грамматикалық құрылымы беріледі, осылайша бірте-бірте күрделендіру арқылы тіл үйренушіге жоғары деңгейде заңнамалық нормативтік құжаттардың тілдік құрылымын құзыретті түрде меңгертуге арналған лексикалық-грамматикалық минимум қамтылған).

Бағдарламаның мазмұнындағы коммуникативтік тақырыптар мен коммуникативтік жағдаяттардың шоғырлы, жинақы түрде берілуі тіл үйренетін мемлекеттік қызметшілердің, жоғары оқу орындары студенттерінің сұранысына, олардың мамандық бейініне қарай тілді үйретуші маманның-әдіскердің күнделікті жұмыс жоспарын, оқу-жұмыс

жоспарын осы Бағдарламаның құрылымына негіздей отырып, жаңа әдістемелік ізденістер түзуіне бағыт береді және шығармашылықпен жұмыс істеуіне тиімді мүмкіндік жасайды.

Әр деңгей үшін 100-120 оқу сағаты ұсынылады. Сонымен қатар әрбір Жоғары оқу орнының, тіл үйрету мекемелерінің кәсіби және мамандық бейіндерін ескере отырып, сағат санын өзгертуге болады. Алайда өзгерістер көрсетілген сағат санынан кем болмауы тиіс.

Қазақ тілін оқытудың Бірүлгі бағдарламасы қазақ тілін екінші тіл және шетел тілі ретінде оқытудың әдіснамасымен және әдістерімен шұғылданатын әдіскер-мамандарға, жоғары оқу орындарының және мемлекеттік қызметшілерге білім беретін тіл орталықтарының оқытушыларына арналған.

Бірүлгі бағдарламада қолданылатын негізгі ұғымдар:

Бейімделген мәтін – грамматикалық құрылымы, сөздік құрамы, мазмұны мен жанр түрі тіл үйренушінің деңгейіне қарай іріктеліп, бейімделген оқу материалдары.

Грамматика – тілдің грамматикалық құрылысы, оның заңдылықтары мен морфология, синтаксисті зерттейтін тіл білімінің саласы.

Грамматикалық құзыреттілік – тілдің грамматикалық элементтерін білу және оларды сөйлеуде қолдана білу.

Грамматикалық минимум – морфология, сөзжасам және синтаксис тармақтарының тілдік бірліктерін тілдік қарым-қатынаста дұрыс қолдану үшін тіл үйренуші деңгейлерге қарай меңгерген грамматикалық құбылыстардың (сөз және оның құрылымы, сөздердің өзгеруі және оларды сөйлем түзуде пайдалану ережелері) нақты жиынтығы.

Дағды – тілді үйреткенде, тілдік бірліктердің қызметін игеріп, қайталау арқылы жоғары деңгейде меңгерілген әрекет түрі.

Деңгей – оқыту мақсаты мен мазмұнының оқу үдерісінде меңгерілетін құзырет түрлеріне қарай жіктелуі.

Диалог – екі сұхбаттасушының арасында сұрақ-жауап алмасу арқылы жүзеге асырылатын қарым-қатынас түрі.

Жазылым – тілдік әрекеттің продуктивті түрі; ойдың, ақпараттың жазбаша түрде берілуі.

Интенция (лат. intentio – ұмтылу, көңіл бөлу, талпыну, ниет) – сана-сезімнің бір немесе басқа нәрсені білуге бағытталуы, талпынуы.

Коммуникация – адамдардың танымдық еңбек үдерісінде қатынас жасау, пікір алысу, ой бөлісу – олардың бір-бірімен әрекет жасауының айрықша формасы болып табылады.

Коммуникативтік жағдаят – тілдік қарым-қатынасқа қатысушылардың коммуникативтік ниетін, мақсатын танытатын тілдік құралдардың қалайша қолданылатынын анықтайтын, өзара байланыстағы факторлар жүйесі.

Коммуникативтік құзыреттілік (лат. competere – қолжеткізу, сәйкес келу) – қарым-қатынасты жүзеге асыру үшін тіл мен сөйлеу фактілерін пайдалана отырып, коммуникативтік жағдаятқа сәйкес тілді қолдана білу (сөйлеу, түсіну, жазу, оқу) қабілеті. Грамматикалық қағидалар мен сөздік қор деңгейінде ғана емес, сонымен қатар әлеуметтік, жағдаяттық факторларға қарай тілдік құралдардың нұсқаларын іріктеп қолдана алу қабілеті.

Коммуникативтік ниет (интенция) – коммуникативтік мақсаттарға қол жеткізу үшін тілдік қарым-қатынасқа қатысатын екінші тарапқа тілдік құрал арқылы ықпал жасау формаларын жоспарлау.

Қатысым – адамдардың нақты сөйлеу жағдаятында тіл арқылы қарым-қатынасқа түсуі.

Құзырет – тіл үйрену үдерісінде қалыптасатын білік-дағдылардың, білімнің жиынтығы, сондай-ақ тілді қарым-қатынас құралы ретінде пайдалана білу қабілеті.

Құзыреттілік (лат. competentis – қабілетті) – алынған білімдер мен біліктерді іс жүзінде, күнделікті өмірде қандай да бір практикалық және теориялық мәселелерді шешуге қолдана алу қабілеттілігі.

Лексика – тілдегі сөздер жиынтығы, тілдің сөздік қоры (сөз, сөз тіркесі, фразеологизм).

Лексикалық минимум – тілді меңгеру деңгейлер талаптарына сәйкес сөздер мен сөз тіркестерінің минималды жиынтығы.

Морфология – сөздердің грамматикалық мағыналары мен формалары, грамматикалық категориялар, сөздердің морфологиялық құрамы мен сөз таптары, олардың түрлену жүйесі мен сипаты.

Оқылым – жазбаша мәтінде баяндалатын ақпаратты, қабылдауға, түсінуге және пайымдауға бағытталған сөйлеу әрекетінің түрі.

Полилог – сұхбат үдерісінің үш немесе одан да көп әңгімелесушілер арасында өту формасы.

Предикат (лат. predicatum – баяндалған, еске салынған, айтылған) – субъект туралы бекіту; қандайда бір қасиет-сапаны немесе қарым-қатынасты білдіреді.

Синтаксис – сөздердің бір-бірімен байланысу тәсілдері мен түрлері, сөз тіркестері мен сөйлемдердің құрылысы, сөйлемдегі сөздердің қызметі туралы тіл білімінің саласы.

Сөйлесім – тілдік қатынас барысында адамның өз ойын жарыққа ауызша шығаруға бағытталған сөйлеу әрекетінің түрі.

Сөйлеу актісі – типологиясы және қазіргі лингвистикада бұл теорияның жетістіктерін қолданылуы.

Сөйлеу әдебі формулалары – стандартты жағдаяттарда міндетті түрде қолданылатын, жағдаяттың түріне, мақсатына, сөйлеуге қатысушының ниетіне қарай іріктелетін тұрақты формулалар.

Тыңдалым – есту арқылы қабылданған мәтінді түсінуге бағытталған сөйлеу әрекетінің түрі.

Тілдік қарым-қатынас – тіл бойынша қалыптасқан білік-дағдылары мен білім пайдалану арқылы ақпарат алмасу жүзеге асырылатын, субъектілердің өзара қарым-қатынасы.

Тілдік құзыреттілік – лексикалық-грамматикалық, фонетикалық түсініктердің қалыптасу, оларды тілді қолдану үдерісінде (диалог, монолог, жазба жұмыс, оқу) грамматикалық, синтаксистік, стильдік нормаларға сәйкес дұрыс, сауатты пайдалана білу, тыңдау, есту үдерістерінде еркін, жақсы түсіну қабілетінің қалыптасу дәрежесі.

Тілдік іс-әрекет – тілдік қарым-қатынас барысында тіл құралдары арқылы ақпаратты қабылдау және жеткізу үдерісі.

Фонетика – тілдің дыбыстық жағын зерттейтін тіл білімінің саласы.

A1

ҚАРАПАЙЫМ ДЕҢГЕЙ

Әлеуметтік-мәдени, күнделікті қатысым саласындағы коммуникативтік құзыреттілік мазмұны

1. Коммуникативтік міндет пен оларды меңгерту амалдары

Мазмұны		Грамматикалық минимум
Әңгімелесушімен коммуникацияға түсуге және оны қолдауға бағытталған ниеттер (интенция)	Коммуникацияға түсу (көшеде, жұмыста, кеңседе, дүкенде, қоғамдық көлікте және т.б.).	Дыбыстардың айтылуы
	– амандасу, қоштасу түрлері (Сәлем; Сәлеметсіз бе? Сау болыңыз!)	
	Танысу: – өзін таныстыру (Сәлеметсіз бе?! Менің атым – Сұлтан) – басқа адамды ресми таныстыру (Таныс болыңыз, бұл – Жандос Алматұлы); Тұрақты сөйлеу модельдерін меңгерту	Кісі есімдері; жер-су атаулары; үндестік заңы
	Жөн сұрау. Сұрақ-жауап түрлері: (Кешіріңіз, Әділ қайда? // Әділ қазір жұмыста; Айтыңызшы, аялдама қай жерде? // Аялдама оң жақта) Тұрақты сөйлеу модельдерін меңгерту (... да/де, та/те орналасқан)	Қаратпа формалары (айтыңызшы, кешіріңіз); сілтеу есімдіктері (бұл, осы); синоним сөздер: қайда? // қай жерде? қарсы мәндес сөздер: жақсы//жаман, ескі // жаңа

		Септік жалғауларының жалғануындағы үндестік заңы.
	<p>– Телефон арқылы коммуникацияға қатысу.</p> <p>Тұрақты сөйлеу модельдері</p> <p>(– Алло, Сәлеметсіз бе?</p> <p>– Сәлеметсіз бе, тыңдап тұрмын.</p> <p>– Асқар бар ма? //</p> <p>Асқарды телефонға шақырыңызшы.</p> <p>– Асқар қазір жоқ. Ол жиналыста отыр)// Ол іссапарда жүр.</p> <p>– Рақмет, сау болыңыз.</p>	<p>Үндестік заңы. <i>Бар, жоқ</i> сөздері. Нақ осы шақ (жай түрі). Жатыс септік.</p>
Өңгімелесушіге коммуникативтік ықпал жасауға бағытталған реттеуші ниеттер	<p>– Шақыру формалары (<i>Құрметті Әділ сені// сізді// сіздерді туған күнге // қонаққа // кездесуге шақырамын</i>).</p>	<p>Ауыспалы осы шақ. Барыс септік. Сын есім (<i>құрметті, ардақты</i>). Жіктеу есімдігі. Жіктік жалғауы. Ресми-іскери стиль: қарапайым үлгілері.</p>
	<p>– Құттықтау формалары (<i>Туған күніңмен // туған күніңізбен // мерекеніңмен // мерекеніңізбен құттықтаймын; - Туған күн // мереке // мейрам // Наурыз // Жаңа жыл құтты болсын!</i>).</p> <p>Тұрақты сөйлеу модельдері</p>	<p>Көмектес септік. Бұйрық рай. Ресми-іскери стиль: қарапайым үлгілері.</p>

	<p>– Ақпарат, хабарлама, талап, бұйрықтың әртүрлі жағдаятта берілу формалары (Құрметті әріптестер, бүгін кешке, сағат 5-те жиналыс болады // Қадірлі достар, ертең бізге ақын-жазушылар келеді).</p>	<p>Көптік жалғау. Мамандық, кәсіп атаулары: -шы/-ші қосымшасы арқылы жасалған сөздер (жазушы, бағдарламашы) Барыс септік. Жатыс септік. Мезгіл мағынасы: есептік сан есім; мезгіл үстеу (бүгін, ертең, кешке, таңертең). Ауыспалы осы шақ.</p>
	<p>– Іс-әрекетті нақтылау формалары (Мен отырмын, сен тұрсың// Мен жазып отырмын, сіз жұмыс істеп жүрсіз).</p>	<p>Нақ осы шақ. Отыр, жатыр, тұр, жүр етістіктері. -ып//-іп отыр // жатыр // жүр // тұр.</p>
<p>Бағалау-эмоциялық ниеттер (іс-қимыл, оқиға, зат, адамдарға эмоциялық қатынастың және бағалау көзқарасының берілуі)</p>	<p>– Адамға, затқа, дерекке, оқиғаға жеке пікірдің берілуі, қатысым жағдаяты мен сөйлеу әдебіне сәйкес бағалау (– Сенің мәшинең бар ма? Қандай? – Бар, жақында жаңа мәшине сатып алдым; Менің достарым – білімді, ақылды, мәдениетті жастар; – Кешке бізбен бірге киноға барасың ба? – Жоқ, бармаймын. Ол фильм маған ұнамайды). – Бағалау-эмоцияны білдіру формалары (Жақсы// өте жақсы// жаман емес// Құдайға шүкір// бір қалыпты)</p>	<p>Сапалық сын есім. Қатыстық сын есім. Ауыспалы осы шақтың болымсыз түрі. Септеулік шылау (бірге). Сұраулық шылаулар (ма/ме, ба/бе, па/пе). Сұраулы сөйлем. Бар/жоқ сөздері. Барыс септігі: мезгіл мағынасы.</p>

	– Затқа, оқиғаға өзінің меншіктік қатынасын білдіру (<i>Асқар – менің досым; Бұл сіздің мәшинеңіз бе? // Жоқ, менікі емес, мына ақ мәшине менікі</i>). Тұрақты сөйлеу модельдерін меңгерту	Тәуелдік жалғау. -нікі /-дікі /-тікі қосымшалары. Сапалық сын есім
	– Оқиганың, іс-әрекеттің орындалғанын // орындалмағанын нақтылау формалары (<i>Мен оқып отырмын // Сіз оқып отырған жоқсыз</i>).	<i>Отыр, тұр, жатыр, жүр</i> көмекші етістіктерінің болымды// болымсыз түрде жіктелуі
Коммуникативтік-ақпараттық және ақпараттық-сипаттамалық ниеттер	– Адам, зат, дерек, оқиға, іс-әрекет туралы нақты ақпарат беру, қабылдау; заттың санын, сапасын, іс-әрекеттің уақытын, орнын, себебін анықтау (<i>Мен кеше Асқарды көрдім. Ол университетте бесінші курста оқиды. Ол – болашақ дәрігер. Асқар биыл шетелге барады. Министрлік көшенің оң жағында</i>)	Жедел өткен шақ. Жекеше және көпше түрі. Есептік және реттік сан есімдер. Қатыстық сын есім. Мезгіл үстеу (<i>ертең, биыл, келесі жылы, жазда, көктемде</i>). Көмекші сөздер (<i>алдында, артында, қасында</i>).
	– Қалауды, қажеттілікті нақтылау (<i>Маған оқу керек // Менің оқуым керек</i>).	Модаль сөздер. Тұйық етістік. Тұйық етістіктің тәуелденуі (<i>оқуым, оқуың</i>).
Тіл үйренуші білуге тиісті сөйлеу әдеби формулалары	<i>Танысу, кездесу, қоштасу кезінде қолданылатын сөйлеу әдеби формулалары</i>	
	<i>Алғыс айту, кешірім сұрау кезінде қолданылатын сөйлеу әдеби формулалары</i>	
	<i>Өтініш айтқанда қолданылатын сөйлеу әдеби формулалары</i>	

	Шақыру кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Құттықтау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
2. Коммуникативтік жағдаяттар	
Күнделікті тұрмыстық және әлеуметтік-тұрмыстық жағдаяттар	<p>– отбасы;</p> <p>– қоғамдық орындар (дүкен, касса, пошта, базар, әуежай, вокзал, қонақүй, банк, асхана, дәмхана, кітапхана, мейрамхана, жұмыс, қала, көлік, көше, театр, кинотеатр, мұражай, емхана, дәріхана);</p> <p>– әртүрлі әкімшілік қызметтер (кеңсе, мекеме әкімшілігі);</p> <p>– өз кәсіби саласы бойынша. Ресми ісқағаздары: қарапайым үлгілері (құттықтаулар, шақыртулар)</p>
3. Қатысым тақырыптары	
Ұсынылған тақырыптар көлеміндегі ауызша және жазбаша қатысымдар	Өмірбаян (өзі туралы әңгіме: балалық шақ, мектепте, жоғары оқу орнында білім алу, жұмыс, қызығушылықтар; ресми өмірбаян; достары мен таныстары, туыстары туралы әңгіме, олардың сыртқы келбеттері туралы сипаттама)
	Туыстық қарым-қатынастар (отбасы туралы әңгіме, отбасының тұратын жері, отбасы жағдайы, отбасының қызығушылығы, отбасы мүшелерінің сыртқы сипаттамасы)
	Кәсіби қарым-қатынастар (оқу орны, мамандығы, жұмыс орны)
	Бос уақыт, демалыс, қызығушылық (мереке, туған күн, спорт, музыка, театр, саяхат)
	Күнделікті өмір (жаңалықтар, жыл мезгілдері, ауа райы, табиғат, уақыт, сағат)

4. Сөйлеу әрекеттерінің негізгі түрлерін меңгеру

	Тыңдалым
	Монолог. Деңгейге сәйкес тақырыптар көлемінде жасалған монолог. Диалог. Деңгейге сәйкес тақырыптар көлемінде және ұсынылған лексика-грамматикалық минимумды қолдана отырып жасалған диалог.
	Оқылым
	Күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық салалардағы қатысым үшін арнайы құрастырылған немесе бейімделген сюжеттік мәтіндер.
	Жазылым
	Күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық салалардағы қатысым үшін өзекті тақырыптар.
	Сөйлесім
	Деңгейге сәйкес тақырыптар көлемінде жасалған монолог және диалог.

Тілдік құзыреттіліктің мазмұны

Тіл білімінің салалары	Грамматика	Сипаттамасы
Фонетика	Әліпби және оның құрамы. Қазақ дыбыстарының айтылуы мен жазылуы. Дауысты және дауыссыз дыбыстардың жіктелуі. Үндестік заңы. Дыбыс үндестігі. Буын үндестігі	Қазақ сөзінің айтылуы мен жазылуындағы табиғи ерекшеліктер. Үндестік заңы ерекшеліктері

	Жалпы модальді сөйлемдердің интонациялық құрылымы	
Сөзжасам және морфология	Сөз құрамы Негіз және қосымша (жалғау): <i>қала – қалалар; ән – әнші, тыңдау – тыңдаушы, көңіл – көңілді; бір – бірінші.</i> Көптік жалғау. Жіктік жалғау. Тәуелдік жалғау	Қазақ тілінің типологиялық ерекшелігі. Қазақ тілі – агглютинативті тіл. Көптік мағына. Жақтық мағына. Меншіктік мағына. Сөз мағынасын түрлендіру және жаңа мағына жасау жолдары
	Септіктер жүйесі Атау септік. Жалқы есімдер: адам есімдері және жер-су атаулары	Қимылдың иесі (<i>Қызметкер жұмысқа келді. Асқар университетте оқиды.</i>). Субъектілік мағына (<i>Отырар – тарихи қала</i>). Жалқы есімдердің айтылу және жазылу ерекшеліктері
	Ілік септік	Меншіктік қарым-қатынас (<i>менің үйім; қазақтың жері; әкемнің ағасы; Абайдың әні</i>); Ай, күн, жыл атауларының берілуі
	Барыс септік	Іс-қимылдың бағыты (<i>хатты кеңсеге апар; кітапты үстелге қойды</i>).
	Табыс септік	Іс-қимылдың объектісі (<i>Айжанды көрдім. Бұл кітапты Салтанатқа берші</i>).

	Жатыс септік	Іс-қимылдың мекені, мезгілі (<i>Түстен кейін кітапханада болдым. Концерт Республика сарайында болады. Сағат бесте келемін. Жазда демалысқа шығамын</i>).
	Шығыс септік	Іс-қимылдың шығу нүктесі (<i>Таңертең үйден шықтым; Жанардан хат келді; Жаңалықты радиодан естідім</i>).
	Көмектес септік	Іс-қимылдың құралы (<i>қаламмен жазды; ұшақпен келді</i>).
	Сын есім Сапалық және қатыстық сын есім	Заттың сапасы, қасиеті, белгісі (<i>ақ, әдемі, жаңа, үлкен</i>) анықталады. Заттың екінші бір затқа қатысы арқылы қатысы (<i>талантты, дәмді, білімді</i>) анықталады. Сын есім анықталатын сөздің алдында тұрады (<i>әдемі қыз, көгілдір түс</i>).
	Сан есім Есептік сан есім Реттік сан есім	1-ден 100-ге дейін. Заттың саны анықталады (<i>екі қызметкер, жүз кітап, елу ел</i>). Заттың реттік саны белгіленеді (<i>Бесінші үйде тұрамын, қырық бірінші пәтер; жиырма жетінші автобус</i>). Сан есім нақтыланатын сөздің алдында тұрады (<i>үшінші қабат, екі дос</i>).
	Есімдік Жіктеу есімдіктері	Жіктеу есімдіктерінің «субъект–сөйлеуші», «субъект–коммуникацияға қатысушы»

		<p>мағыналарда қолданылуы (<i>мен, сен, сіз, ол, біз</i>). Жіктеу есімдіктерінің септелу ерекшеліктері (<i>менің, маған, мені, менде, менен, менімен</i>).</p>
	Сілтеу есімдіктері	Сілтеу есімдіктерінің оқиғаның, іс-әрекеттің, заттың, субъектінің анықтығын, мекенін, бағытын көрсету мағынасы (<i>бұл, сол, мынау, анау</i>).
	Сұрау есімдіктері	Сұрау есімдіктерінің субъекті, объектіні анықтау мағынасы (<i>кім? не? қайда? қашан?</i>).
	Етістік Нақ осы шақ	Сөйлеп тұрған сәтпен байланысты қимылдың мезгілін көрсету мағынасы (нақ осы шақтың жай түрі: <i>аялдамада тұрмын; күрделі түрі: күй тыңдап отыр</i>).
	Ауыспалы осы шақ	Сөйлеп тұрған сәтте болып жатқан, үнемі қайталанатын, тұрақты жүретін қимылды білдіру мағынасы (<i>Ол Астанада тұрады. Мен университетте оқимын</i>).
	Жедел өткен шақ	Сөйлеу кезінен бұрын болған іс-әрекетті білдіретін мағына (<i>Концерт аяқталды</i>);
	Қалып етістіктері	Субъектінің кеңістіктегі қалпын білдіретін мағынасы (<i>Мен отырмын; сіз тұрсыз; ол жатыр; сен жүрсің</i>).

Етістіктің болымсыз түрі	Іс-қимылдың орындалмағанын білдіру мағыналары (<i>бармаймын, келмеді, оқып отырған жоқсыз</i>). Өтініш, талап ету және бұйыру мағыналары (<i>Мен жазайын, сен жаз, сіз жазыңыз, ол жазсын</i>). Қалау, өтініш білдіру мағынасы (<i>айт + шы= айтшы</i> ; сыпайы түрі: <i>беріңіз + ші=беріңізші</i>).
Бұйрық рай	
Үстеу	Мезгілді білдіру мағынасы (<i>бүгін, кеше, ертең, биыл, былтыр, таңертең, кешке, қазір</i>), мекенді білдіру мағынасы (<i>жоғары, төмен, алыс, жақын</i>), сын-бейненің білдіру мағынасы (<i>жылдам, тез</i>).
Шылау	Себеп-салдар және қарсылықты, ыңғайластық жалғаулықтар (<i>себебі, туралы, кейін, бірақ, және, да/де/ та/те</i>), мен/бен/пен). Сұраулық шылаулар (<i>ма/ме, па/пе, ба/бе, ша/ше</i>).
Көмекші сөздер Көмекші есімдер	Көмекші есімдер (<i>алдында, артында, астында, үстінде, ішінде, қасында</i>).
Модаль сөздер	<i>Бар, жоқ, қажет/керек</i> сөздері.

Синтаксис	Жай сөйлем	<p>– хабарлы сөйлем (Кешке жаңбыр жауады);</p> <p>– сұраулы сөйлем (Бүгін дәрігер қабылдай ма?/ Қашан қабылдайды? Қайда барасыз?);</p> <p>– бұйрық мәнді сөйлем (Ертең кешікпеңіз);</p> <p>– болымсыз сөйлем (Жиналыс болмайды);</p> <p>– жалаң сөйлем (Ата-анам ауылда тұрады. Олар сөйлесіп отыр);</p> <p>– жайылма сөйлем: мезгілді, нысанды, мекенді көрсету (Бүгін Асқармен кездестім. Кездесу жазушылар үйінде болды).</p> <p>Бастауыш пен баяндауыштың орын тәртібі (Асқар жұмысқа келді). Анықтайтын, нақтылайтын сөздердің орын тәртібі (Асқар жаңа үйде тұрады. Сәуле жиырма бесінші автобуспен келді. Мектеп біздің үйдің қасында орналасқан).</p>
Лексика	Күнделікті тұрмыстық, әлеуметтік тұрмыстық салаларда қолданылатын сөздер (наурыз, сағат, уақыт, құжат, жұмыс, отбасы, пәтер).	<p>Жалпы есімдер. Жалқы есімдер. Кісі есімдері, жер-су атаулары.</p> <p>Мағыналас және қарсы мәндес сөздер.</p> <p>Тұрақты тіркестер. Тұрақты сөйлеу үлгілері.</p> <p>Қарапайым деңгей (А1) үшін</p>

		<p>бекітілген лексикалық минимум көлемі 800 тілдік бірлік шамасын құрайды. Бұл сөздердің басым бөлігі заттың атын білдіретін сөздер (40%), қимылды білдіретін сөздер (20%) және зат пен қимылдың сынын білдіретін сөздер – (үстеулер, сын есімдер 20%), қалған бөлігі – есім сөздер орнына жұмсалатын есімдіктер, көмекші сөздер.</p>
Ресми-іскери стиль	Шақыру және құттықтау ресми ісқағаздарының қарапайым үлгілері	<p>Шақыру. Құттықтау. <i>Құрметті//қадірлі Ғалымжан Асқарұлы! //Айжан ханым//Сізді Наурыз мерекесімен құттықтаймыз! Бақыт, денсаулық, амандық тілеймін. Құрметті//қадірлі Сәуле! Туған күнің// туған күніңіз құтты болсын! Саған//сізге денсаулық, зор бақыт тілеймін.</i></p>

Әлеуметтік-мәдени, күнделікті қатысым саласындағы
коммуникативтік құзыреттілік мазмұны

1. Коммуникативтік ниеттер және оларды меңгерту амалдары

Мазмұны		Грамматикалық минимум
Өңгімелесушімен коммуникацияға түсуге және оны қолдауға бағытталған ниеттер	Коммуникацияға түсу <i>(үйде, жұмыста, көшеде, жұмыста, кеңседе, дүкенде, қоғамдық және тұрмыстық қызмет көрсету орындарында)</i>	Тәуелдік жалғауының көпше түрі. Жатыс септіктің тәуелдеулі түрі. Тұрақталған формаларды меңгерту: <i>Алматы қаласында; Бұқар жырау көшесінде. Сұрау есімдігі: қашан? қалай?</i> Есептік сан есім, реттік сан есім (күрделі түрлері). Жинақтау сан есімі: <i>біреуіміз, екеуіміз және т.б.</i>
	Амаңдасу және танысу үлгілері: – таныс адаммен амаңдасу, ресми тұлғамен амаңдасу; – басқа адамды ресми түрде таныстыру	Жіктеу есімдігінің септелуі. Сілтеу есімдігінің септелуі. Сапалық сын есім. Қатыстық сын есім: <i>-сыз/-сіз; -лы/-лі.</i> Адамның келбетін сипаттау (<i>Ол – ұзын бойлы әдемі қыз.</i>) Мамандық атауын жасайтын қосымшалар: <i>-шы / -ші; -гер / -кер.</i> Септеулік шылаулар (<i>Бүгін ауа райы жылы сияқты. Кешке дейін, үйге қарай, жұмыстан соң, жұмыстан кейін, бізбен бірге.</i>)

Өңгімелесушінің әлеуметтік рөліне және сөйлеу әдебіне сәйкес сәлемдесу, қоштасу түрлері	Ұлттық сипаттағы қаратпа сөз түрлерін қолдану (ханым, мырза, әріптес)
Телефон арқылы байланысқа коммуникацияға түсу және қаратпа формалары	<p>Тұрақты сөйлеу модельдері</p> <p><i>Шақыруға бола ма?//</i></p> <p><i>Шақыра аласыз ба? //</i></p> <p><i>Кейін хабарласыңыз // Сіз басқа нөмірге хабарласып тұрсыз</i></p> <p>Күрделі нақ осы шақ. Жасалуының 2 түрі:</p> <p>1. -ып тұр, -ып отыр;</p> <p>2. бар-а жатыр //</p> <p>апар-а жатыр, кел-е жатыр, әкел-е жатыр формалары.</p> <p>Күрделі нақ осы шақтың жақ формалары (Біз қазір жұмысқа бара жатырмыз // Сендер оқып жүрген жоқсыңдар)</p> <p>Күрделі ауыспалы осы шақ (Ол таңертең үнемі қыдырып жүреді)</p>
Алғыс білдіру, кешірім сұрау, жөн сұрау үлгілері (ресми, ресми емес қатысым)	<p>Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>алғыс айтамын // сізге көмегіңіз үшін рақмет // өте ризамыз. Кешіріңіз // кешірім өтінемін // кешірім сұраймыз // гафу етіңіз // айып етпеңіз // айыпқа бұйырмаңыз. Айтыңызшы // айтып жіберіңізші // сұрайын деп едім</i></p>
	<p>Септеулік шылау: <i>үшін.</i></p> <p>Күшейткіш үстеу: <i>өте, тым, аса, нағыз, ең.</i></p>

	<p>Ресми-іскери стиль үлгілері: құттықтау, шақыру, өтініш (туған күні, мереке, мерейтой, қоныстой, сәбидің дүниеге келуі, диплом алу және т.б.).</p>	<p>Тұрақты сөйлеу модельдері: Номенклатуралық атаулар, атаулы күндер (Тәуелсіздік күні) және олардың септелуі. Ұлттық мәдени мазмұндағы тұрақты тіркестер. Ілік септігі қосымшасының түсірілуі (еңбек демалысы, отбасы жағдайы). 16 желтоқсан – Тәуелсіздік күні құтты болсын // Балаңыздың бауы берік болсын. Отбасы жағдайыма байланысты кезекті еңбек демалысына рұқсат етуіңізді өтінемін. Септеулік шылау: барыс септігі + байланысты</p>
	<p>Әртүрлі жағдаяттарда іс-әрекеттерді жүзеге асырудың міндеттілігін көрсету</p>	<p>Тұйық етістік: -у. -у+ керек / қажет құрылымы. Тұйық етістіктің тәуелденуі (менің баруым керек / қажет/ сіздердің баруларыңыз керек)</p>
	<p>Іс-әрекеттің жүзеге асырылуы мүмкін екендігін көрсету. Ресми-іскери стиль: хабарландыру</p>	<p>-у + бол құрылымы (айтуға болады // кіруге болмайды). Күрделі сан есім (2014 жылғы 16 мамырда). Мезгілдік мағына құрылымы (таңертеңгі сағат 10.00-де). Қимыл есімі (кездесу, оқу, бақылау). Ауыспалы осы шақ. Туынды сөздер: хабар – хабар-ла – хабарла-ма – хабарландыру</p>

	<p>Кеңес, ұсыныс, талап, бұйрықтың әртүрлі формада және әртүрлі жағдаятта (<i>ресми, ресми емес</i>) берілуі</p>	<p>Қыстырма сөздер: <i>меніңше, сеніңше.</i></p>
	<p>Жеке өзі, әңгімелесушімен немесе басқа адамдармен бірге атқарылатын іс-әрекеттің берілуі</p>	<p>Бұйрық райдың 1-жағының тілек-ниет мағынасы: <i>мен барайын // мен бармайыншы // біз барайық // біз бармайықшы // біз жасайық.</i></p>
	<p>Тілек, қалау, ниетті білдіру</p>	<p>Қалау рай формасы: <i>-ғы/м // -гі/м/-қы/м/-кі/м + кел құрылымы.</i> <i>Барғым келді – барғым келіп тұр – барғым келеді – барғым келмей жүр – барғым келмейді – барғым келмеді – барғыңыз келе ме?</i></p>
<p>Бағалау-эмоциялық ниеттер (<i>іс-қимыл, оқиға, зат, адамдарға эмоциялық қатынастың және көзқарастың, бағалауының берілуі</i>)</p>	<p>Оқиғаның, құбылыстың, заттың, адамның қасиет сапасы мен орнын анықтау</p>	<p>Қатыстық сын есімдер: <i>-лық, -лік, -ғы, -гі (өмір-лік, қоғам-дық, жаз-ғы, күз-гі).</i></p>
		<p>Анықтау, нақтылау мағынасындағы қосымшалар: <i>-дағы, -дегі (Қазақстандағы елші, Алматыдағы спорт ғимараты, Абылайхан көшесіндегі мектеп).</i></p>
	<p>Іс-қимылдың, оқиғаның немесе заттың артықшылығын айту</p>	<p>Салыстырмалы // күшейтпелі // асырмалы шырай: <i>үлкенірек, үлкендеу, қып-қызыл, өте қызыл.</i> <i>-ға/-ге/-қа/-ке қарағанда құрылымы (Маған ұшаққа қарағанда пойыз ұнайды; (сол) + ған = соған /бұған/ осыған қарағанда)</i></p>

	Оқиғаға, құбылысқа эмоциялық қатынастың берілуі	Өкінішке қарай, әрине, шіркін, бәрекелді, жақсы екен, мүмкін. болуы/болмауы мүмкін
Коммуникатив- тік-ақпараттық және ақпараттық- сипаттамалық ниеттер	Адам, зат, дерек, оқиға, іс-әрекет туралы нақты ақпарат беру, қабылдау; сұрақ- жауап арқылы нақтылау; заттың санын, сапасын, анықтау; іс-әрекетке қатысты мүмкіндікті, қалауды, қажеттілікті, ықтималдықты білдіру	Жедел өткен шақ. Күрделі жедел өткен шақ (оқып шықтым, күліп жіберді). Жіктелуі (оқып шықты+м / оқып шықты+ңыз). Бұрынғы өткен шақ: -ған/-ген, -қан/-кен (Ол кеше іссапарға кеткен. Айжан осы университетте оқыған). Қалау рай. «-у +ға болады» құрылымы.
	Ресми-іскери стиль: өмірбаян, түйіндеме, бұйрық, қолхат, сенімхат	Мезгілдік мағына құрылымы (Алматы қаласында, 15 мамырда). Номенклатуралық атаулар (Қ.Сәтпаев атындағы орта мектеп). Сипаттау құрылымдары. Күрделі сан есім. Күрделі жедел өткен шақ.
	Ақпаратты түсіндіру, түсінік беру, мәлімет беру толықтыру, нақтылау, жинақтау, талдау	Шылаулар: жалғаулықты шылаулар (Қарсылықты, түсіндірмелі, себеп-салдар), Қыстырмалар (қорыта айтқанда, демек). Бұрынғы өткен шақ (-ған/-ген нақтылаушы өткен шақ қызметі) болғанмын, білгенмін, естігенсің.

Тіл үйренуші білуге тиісті сөйлеу әдебі формулалары	Танысу, кездесу, қоштасу кезіндегі қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Алғыс айту, кешірім сұрау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Өтініш айтқанда қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Шақыру кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Құттықтау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Танысу, кездесу, қоштасу кезіндегі қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары

2. Коммуникативтік жағдаяттар

Күнделікті-тұрмыстық және әлеуметтік-тұрмыстық жағдаяттар	– отбасы (өзі және отбасы туралы әлеуметтік мәселелерге қатысты біршама толық мәлімет);
	– қоғамдық орындар (<i>қонақүй, дүкен, касса, базар, әуежай, вокзал, пошта, асхана, дәмхана, мейрамхана, жұмыс, көлік, көше, театр, кинотеатр, мұражай, емхана, дәріхана, банк, шеберхана, кітапхана, көрме, саяхат, сауда орталықтары, халыққа қызмет көрсету орталығы</i>);
	– өмірбаян (өзі, білімі, мамандығы мен кәсібі, қызметі, жұмыс орны, қызығушылығы, отбасы жағдайы, болашаққа жоспары туралы біршама толық мәлімет);
	– ресми қарым-қатынас және кәсіби салалар (<i>кеңсе, мекеме әкімшілігі, өндіріс, министрлік, ведомство және т.б. сияқты ресми орындардағы өз кәсібі мен мамандығына сәйкес коммуникативтік актіге қатысу; өз кәсіби саласы бойынша құжаттарды ресімдеу</i>).

3. Қатысым тақырыптары

Ұсынылған тақырыптар көлеміндегі ауызша және жазбаша қатысымдар	– ресми өмірбаян және әріптеске мінездеме (білімі, жұмысы, мамандығы, кәсібі, қызығушылықтары; туыстық қарым-қатынастар: туыстар туралы әңгіме, олардың тұрмысы мен мамандығы, жасы, олардың жеке қасиеттері мен сыртқы келбеттері туралы сипаттама, қызығушылығы және отбасындағы сыйластық, мекенжайы; әріптес, дос, таныс туралы әңгіме, олардың жеке қасиеттері мен сыртқы келбеттері туралы сипаттама);
	– кәсіби қарым-қатынастар (басшымен, әріптеспен, ұжыммен, келушімен қарым-қатынас);
	– бос уақыт және демалыс (спорт, музыка, театр, бейнелеу өнері, саяхат);
	– елтаным (ел, тарих, география, табиғат, халық, мемлекет, қоғам, мәдениет, білім, басты қалалар);
	– жыл мезгілдері және ауа райы, табиғат;
	– жаңалықтар (күнделікті жаңалықтар, қызметтегі жаңалықтар, қызықты оқиғаларды әңгімелеу).

4. Сөйлеу әрекеті түрлерін меңгеру

	Тыңдалым
	<p>Тіл үйренуші жай сөйлемдермен баяндалған, ғылыми-көпшілік мазмұнындағы бейімделген мәтіндерді және көлемі шағын базалық деңгейге сәйкес келетін хабарлау, сипаттау және баяндау, аралас түрдегі түпнұсқа мәтіндерді тыңдап, олардағы негізгі және қосымша ақпаратты түсінеді.</p> <p>Базалық деңгейге сай лексика-грамматикалық материалдар негізінде арнайы құрастырылған, бейімделген және логикалық жағынан аяқталған мәтіндер ұсынылады. Күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және кәсіби салалардағы қатысым үшін өзекті мәтіндер, монолог немесе диалог түріндегі БАҚ-тағы және телерадио хабарлардағы жыл мезгілі, ауа райы, табиғат туралы ақпарат.</p>

	<p style="text-align: center;">Оқылым</p> <p>Тіл үйренуші базалық деңгейге сәйкес келетін мәтіндерді оқып, танымдық, жағдаяттық, эмоциялық ақпаратты ала алады.</p> <p style="text-align: center;">Жалпы бағдар мақсатындағы оқылым</p> <p>Тіл үйренуші базалық деңгейге арналған лексикалық тілдік бірліктер қамтылған қысқа мәтіндерді оқи отырып, таныс есімдерді, сөздерді және қарапайым фразаларды, мәтіннің жалпы мазмұнын оқып түсіне алады. Таныс тақырыпқа арналған нақты ақпаратты қамтыған, күнделікті немесе кәсіби бағдарлы мазмұндағы қысқа мәтіндерді түсіне алады.</p> <p style="text-align: center;">Ақпарат және дәлел, негіздеме алу мақсатындағы оқылым</p> <p>Тіл үйренуші ақпараттары бар және дәлел, негіздемелері көрсетілген жазба түрдегі ресми құжаттың өмірбаян, мінездеме түрлеріндегі және шағын газет мақалаларындағы ақпаратты, дәлелдерді түсінеді.</p> <p style="text-align: center;">Хат-хабарды оқу</p> <p>Тіл үйренуші таныс тақырыптағы стандартты ресми-іскери тілмен жазылған қарапайым мазмұндағы хаттарды және факстерді (тапсырыс, қолхат, сенімхат, кепілхат) және бейресми сипаттағы жеке мақсатта жазылған хаттарды түсіне алады.</p>
	<p style="text-align: center;">Жазылым</p>
	<p>Тіл үйренуші күнделікті өмірге (тұрмыс, жұмыс, қызмет, басқа адамдармен қарым-қатынасқа) қатысты логикалық ой аяқталған қысқа мәтінді құрастырып, жаза алады. Өз пікірін білдіріп, оқиғалар туралы ақпаратты рет-ретімен жазбаша бере алады.</p>

	Сөйлесім
	Тіл үйренуші таныс тақырыптар бойынша сұрау, қайталап сұрау, жауап беру, реплика айту (келісу, келіспеу), қорыту арқылы сұхбатқа қатысады. Оқылған және тыңдалған ақпараттың негізгі мазмұнын монолог түрінде баяндайды. Күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық және әлеуметтік-мәдени салаларға қатысты жағдаяттарда (көшеде, дүкенде, қоғамдық көліктер мен қоғамдық орындарда, қызмет көрсету орындарында) ақпаратпен алмасады, ұсыныс береді, нұсқау жасайды, өтініш айтады, тапсырыс береді.

Тілдік құзыреттіліктің мазмұны

Тіл білімінің салалары	Грамматика	Сипаттамасы
Фонетика	Дауысты және дауыссыз дыбыстар. Қазақ дыбыстарының айтылуы мен жазылуы, қабылдануы. Орфографиялық және орфоэпиялық нормалар. Үндестік заңы. Дыбыс үндестігі. Буын үндестігі. Ықпал.	Бас әріппен жазылатын атаулар (<i>Қазақстан Республикасы; Қаржы министрлігі; Солтүстік Қазақстан облысы</i>). Дыбыстардың өзгерістері: <i>бастық – бастығы; көмек – көмегі; әріп – әрпі; тап – табу – тауып</i> . Қысқарған сөздер (<i>ЖІІС – жауапкершілігі шектеулі серіктестік</i>).
	Үндестік заңына сәйкес жалғаулар мен қосымшалар, олардың жалғану ерекшеліктері және емлесі. Жай сөйлемдердің интонациялық құрылымы. Қазақ сөзінің екпіні және дауыс ырғағы.	Буын үндестігіне бағынбайтын қосымшалар: <i>-қор (еңбекқор), -хана (аурухана), -паз (аспаз)</i> .

<p>Сөзжасам. Морфология</p>	<p>Сөз құрамы: түбір (негіз + жалғау); түбір (негіз + жұрнақ + жалғау).</p> <p>Қосымшалардың орын тәртібі.</p> <p>Зат есім</p> <p>Септіктер жүйесі</p>	<p>Сөзжасам модельдерінің үлгілері:</p> <p>-шы/-ші: үйлестіру+ші, аударма+шы;</p> <p>-гер/-кер: заң+гер, ғарыш+кер;</p> <p>-ым/-ім: айтыл+ым; сөйлес+ім</p> <p>-сыз/-сіз: ақыл+сыз; білім+сіз</p> <p>-ғы/-гі: түнгі, қысқы</p> <p>-лық/-лік: қала+лық; бірінші+лік</p> <p>-ша/-ше: қазақ+ша; өзбек+ше</p> <p>Жұмыс-ы-мыз-дың; қызмет-кер-лер-і-міз-ге.</p> <p>– жалпы және жалқы зат есімдер.</p> <p>– көптік жалғау және көптік мағына (<i>қызметкерлер, бес қызметкер, жиырма орын, көп ағаш, бірнеше құжат</i>);</p> <p>– тәуелдік жалғау және оның мағынасы;</p> <p>– меншіктік мағына (<i>-ікі /-дікі/-тікі</i>);</p> <p>– көптік жалғаулы сөздің тәуелденуі (<i>менің достар+ым</i>).</p> <p>– жіктік жалғаудың көптік формасы (<i>біз қалалық+ңыз</i>).</p> <p>– септік жалғауларының мағыналары.</p> <p>Атау септік</p> <p>– белсенді әрекет иесі (<i>Дулат теледидар көріп отыр</i>);</p> <p>– жақ (зат) атауы (<i>Бұл – Айжан. Мынау – кітап</i>);</p> <p>– қаратпада тұлға сипаты (<i>Дастан, қайда барасың?</i>);</p> <p>– иеліктегі затты білдіреді (<i>Менің кітабым бар</i>);</p> <p>– жақ, зат атауы (<i>Менің атым – Салтанат. Дүкеннің аты – «Заңғар»</i>);</p> <p>Септеуліктер: үшін, туралы, арқылы, сияқты, сайын.</p>
--	--	--

Ілік септік

– меншіктік/иелік мағына
(*Дастанның көлігі, менің
төлқұжатым*);
– жалқы және жалпы,
деректі және дерексіз
ұғымдардың анықталуы
(*Бұл – Дарханның мәшинесі;
әріптесімнің кабинеті;
ананың бақыты*);
– бүтіннің бөлшегі (*Мынау
– қаланың орталығы.
Романның бірінші тарауы*).
– көптік мағынаға ілік
септік жалғауларының
жалғануы: *балалар+дың*.

Барыс септік

– іс-қимылдың объектіге
бағытталуы (*Жандосқа
тапсырма бердік; Мына
сөздікті Айгүлге беріңізші.
Апама сыйлық сатып
алдым*);
– қимылдың мақсаты
(*Жандос
іссапарға келді*);
– қозғалыс бағыты
(*Таңертең университетке
барамын*);
– қимыл есімге жалғану
арқылы ниетті, өтініш,
тілекті білдіру мағынасы:
*-у+ға/-у+ге тұрақты
формасы: Кіруге бола ма?
Сұрауға бола ма?*
– қозғалыстың аяқталу
нүктесі (*Театрға дейін қалай
баруға болады?*).
– Көптік мағынаға барыс
септік жалғауларының
жалғануы: *балалар+ға*;
– Септеуліктер: *дейін, шейін,
қарай, жуық (үйге шейін,
кешке дейін, жүзге жуық)*.

		<p>Табыс септік – іс-әрекет объектісі <i>(Бұл кітапты Айжанға беріңізші);</i> – көптік мағынаға табыс септік жалғауларының жалғануы: <i>балалар+ды;</i> – табыс септік жалғауының түсірілуі <i>(Бүгін билет алдым; құжат тапсырды).</i></p> <p>Жатыс септік – іс-қимылдың мекені <i>(Мен Алматыда болдым);</i> – іс-қимылдың мерзімі <i>(Сағат бесте келді);</i> – көптік мағынаға жатыс септік жалғауларының жалғануы: <i>балалар+да.</i></p> <p>Шығыс септік – іс-әрекеттің басталу нүктесі <i>(Мен университеттен келдім);</i> – объектінің неден жасалғаны <i>(Жиһаз ағаштан жасалған);</i> – жақ, тұлғаның тегі қайдан екендігі, кейде заттың қайдан екендігі <i>(Сіз оңтүстіктен сияқтысыз. Иә, Таразданмын);</i> – іс-қимылдың басталу мерзімі <i>(Биылдан бастап қазақ тілін үйреніп жүрмін. Былтырдан бері Алматыға барған жоқпын);</i> – көптік мағынаға шығыс септік жалғауларының жалғануы: <i>балалар+дан;</i> – Септеуліктер: <i>кейін, бері, бұрын, басқа.</i></p>
--	--	--

		<p>Көмектес септік – құралдық мағына (Күрекпен қазды); – қозғалыс құралын нақтылау мағынасы (Пойызбен келді, автобуспен қатынайды); – бірлескен іс-қимыл (Айнашпен бірге оқыған; Мұратпен сөйлесу керек); – Мезгілдік мағына (Күнімен, түнімен жұмыс істеді); – Көптік мағынаға көмектес септік жалғауларының жалғануы: балалар+мен; Септеуліктер: бірге, қатар.</p>
	Көмекші есімдер	<p>Есім сөздердің кеңістікке қатысты мағыналарын анықтау және толықтыру қызметі: алды, арты, сырты, қасы, айналасы, үсті, шеті жаны. Көмекші есімдердің септелуі: сырты // сыртының // сыртына // сыртын // сыртында // сыртынан // сыртымен. Жатыс септік формасындағы тұрақты сөйлеу модельдері: үйдің алдында; қаланың сыртында; ауылдың ортасында.</p>
	Сын есім	<p>Сын есім. Сын есімнің түрлері: сапалық (қоңыр, толық, қиын) және қатыстық (үлгілі, көңілді, мәдениетті) сын есімдер. Жай шырай (көп, аз, жақсы). Салыстырмалы шырай (көб-ірек, аз-ырақ, жақсы-рақ, биік-теу).</p>

	Сын есім	Зат есіммен тіркесуінің морфологиялық белгілері (<i>зат есіммен тіркескен жағдайда сын есім көптік, септік және тәуелдік жалғауларын қабылдамайды: биік ғимараттар; биік ғимаратқа</i>). Сын есімнің орын тәртібі: анықталатын сөздің алдында тұрады (<i>тәрбиелі бала, сыпайы жігіт</i>).
	Сан есім	Есептік сан есім (1-ден 1000-ға дейін). Есептік сан есім мен зат есімнің тіркесі (<i>он алты облыс, он екі ай</i>); Реттік сан есім (1-ден 1000-ға дейін). Реттік сан есім мен зат есімнің тіркесі (<i>Бесінші үйде тұрамын, қырық бірінші пәтер; жиырма жетінші автобус</i>). Жинақтық сан есім (1-ден 7-ге дейін: бесеу). Күрделі сан есім (<i>тоғыз жүз тоқсан сегіз; бір мың тоғыз жүз алпыс сегізінші жыл</i>). Зат есіммен тіркесуінің морфологиялық белгілері (<i>зат есіммен тіркескен жағдайда сан есім көптік, септік және тәуелдік жалғауларын қабылдамайды: алтыншы автобусқа; алтыншы автобуспен</i>). Сан есімнің орын тәртібі: анықталатын сөздің алдында тұрады (<i>алты жүз сексен бесінші рейс</i>).

	Есімдік	<p>Есімдіктер.</p> <p>Жіктеу есімдіктері (<i>мен, менің, маған, мені, менде, менен, менімен</i>).</p> <p>Сілтеу есімдіктері (<i>бұл, сол, мына</i>).</p> <p>Сұрау есімдіктері (<i>кім? не? қайда? қашан? кімнің? ненің?</i>).</p> <p>Өздік есімдік (<i>өз, өзім</i>).</p> <p>Жалпылау есімдіктері (<i>бәрі, барлығы</i>).</p> <p>Белгісіздік есімдіктері (<i>кейбір, біреу, бірнеше</i>).</p> <p>Болымсыздық есімдіктері (<i>ешкім, ештеңе</i>).</p> <p>Есімдіктердің септелу ерекшеліктері.</p>
	Етістік	<p>Осы шақ (нақ осы шақтың жай түрі, күрделі түрі); өткен шақ (жедел өткен шақ); келер шақ/ауыспалы осы шақ (<i>-а/-е/-й: барамын, келемін, сөйлеймін</i>).</p> <p>Қалып етістіктердің қолданылу ерекшеліктері (<i>тыңдап отыр; ауырып жүр; демалып жатыр; күтіп тұр</i>).</p> <p>Болымды және болымсыз етістіктер.</p> <p>Етістік шақтарының жіктелуі (<i>күтіп отырмын, күтіп отырдым, күтіп отырамын, күте тұрамын</i>).</p> <p>Бұйыру, талап ету және өтініш формасы (<i>отыра тұр, күте тұрыңыз</i>).</p>

		<p>Қалау рай. Қалау, өтініш формасы (<i>айт + шы= айтшы; сыпайы түрі: беріңіз + ші=беріңізші; айтқым келді, айтқым келеді, айтқым келмейді</i>). Мүмкіндік, қажеттілік модальдіктерін беретін құрылымдар (<i>айтуға болады, айту керек/қажет, айтуы тиіс</i>).</p> <p>Көсемше: -ып/-іп, -п.</p> <p>Көмекші етістік: де.</p>
	Үстеу	<p>Үстеудің мағыналық топтары: мезгіл үстеу (<i>бүгін, кеше, ертең, биыл, былтыр, таңертең, күндіз, кешке, қазір</i>); мекен үстеу (<i>осында, жоғары, төмен</i>), сын-бейне үстеу (<i>жылдам, тез, үнемі</i>); мөлшер үстеу (<i>едәуір, бірен-саран</i>), күшейткіш үстеу (<i>аса, ең, керемет, гажап, тіпті, тым, өте</i>), мақсат үстеу (<i>әдейі</i>), себеп-салдар үстеуі (<i>босқа, бекер, амалсыздан</i>), топтау үстеуі (<i>аз-аздан, екеулеп</i>).</p>
	Шылау	<p>Септеуліктер: мезгіл мағыналы (<i>кейін, дейін, соң, сайын</i>), мақсат мағыналы (<i>үшін</i>), объект және ойлау мағыналы (<i>туралы</i>), кеңістік мағыналы (<i>үйге қарай, солға таман, университетпен қатар</i>), бірлестік мағынасы (<i>бірге, қатар, қабат, арасында</i>).</p> <p>Жалғаулықтар: қарсылықты мағына (<i>бірақ, алайда, сөйтсе де</i>), себеп-салдар мағынасы (<i>өйткені, сол себепті</i>),</p>

		іс-әрекеттің сабақтаса жүру мағынасы, бірыңғай объектілерді нақтылау, анықтау мағынасы (және, да/де/та/те, мен/бен/пен), шартты мағына (егер, егер де). Демеуліктер: сұраулық мағына (ма/ме, па/пе, ба/бе; ше – сіз ше?); шектеу (тежеу) мағынасы (ғана, тек); нақтылау мағынасы: ғой, қой (Ертең жиналыс болады ғой).
	Одағай	Көңіл-күй одағайлары (Бәрекелді, алақай, қап).
	Оқшау сөздер	Ойды нақтылау, ойды объектіге бағыттау мағынасында қолданылатын сөздер (меніңше, біріншіден, айтпақшы).
Синтаксис	Сөз тіркесі. Жай сөйлем	Анықтауыштық сөз тіркесі (әдемі қала, оқыған азамат, білікті маман, бес студент, бірнеше қызметкер, мекеменің бастығы, төртінші курс студенті). Объектілік сөз тіркесі (кітапты сатып алды, кездесуге барды, пікірмен келіспеді). Пысықтауыштық сөз тіркесі (қалада тұрады, жақсы біледі, жылдам жүреді, тез дайындайды). Жай сөйлемнің мағыналары: ойды хабарлау мағынасы (Мейрамбек еңбек демалысына шықты); сұрау, нақтылау мағынасы (Бастық ертең келе ме? Кіруге бола ма?);

	<p>Адам мінезін, қабілетін, мінез- құлқының өзгешелігін сипаттау</p>	<p>бұйыру, талап ету мағынасы (<i>Құжатты бүгін дайындаңыз</i>). Іс-әрекетті бағалау мағынасы (<i>Көктем қандай тамаша! Астананың ғимараттары керемет!</i>). Іс-әрекеттің орындалмайтындығын білдіру мағынасы (<i>Бүгін жиналыс болмайды</i>). Жай сөйлемнің құрылымы және сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі. Бастауыш пен баяндауыштың орын тәртібі (<i>Асқар келді. Бүгін – жұма</i>). Анықтайтын, нақтылайтын сөздердің орын тәртібі (<i>Білімді адамды бәрі құрметтейді. Аружан бес жүз сексен үшінші пойызға отырды. Біздің қаланың сыртында қалың орман бар. Асқар кеше кешке ұшақпен іссапардан келді</i>).</p>
<p>Лексика</p>		<p>Күнделікті әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және мәдени салаларда қолданылатын сөздер (<i>мереке, аудан, шілде, оңтүстік, демалыс күні, үзіліс, төлқұжат</i>). Синоним. Антоним. Тұрақты тіркестер. Біріккен сөздер. Базалық деңгейдің лексикалық минимумы – 1783 тілдік бірлік шамасын құрайды.</p>

		Бұл сөздердің нақты бір бөлігі заттың атын білдіретін сөздер (30%), қимылды білдіретін сөздер (30%) және зат пен қимылдың сынын білдіретін сөздер – үстеулер, сын есімдер (30%), қалған бөлігі – есім сөздер орнына жұмсалатын есімдіктер, көмекші сөздер.
Ресми-іскери стиль	Ресми ісқағаздарының үлгілері	Шақыру, құттықтау, өмірбаян, түйіндеме, хабарландыру, бұйрық, сенімхат, қолхат. <i>Үйлену тойының құрметті қонағы болыңыз // ертең, жұма күні, сағат 15.30-да жиналыс болады // сенім білдіремін // іссапарға жіберілсін // қызмет өтілі – 15 жыл.</i>

Әлеуметтік-мәдени, күнделікті қатысым саласындағы
коммуникативтік құзыреттілік мазмұны

1. Коммуникативтік ниеттер және оларды меңгерту амалдары

Мазмұны		Грамматикалық минимум
Өңгімелесушімен коммуникацияға түсуге және ақпарат алмасуға бағытталған ниеттер	Қарым-қатынас орнату, байланысқа түсу (<i>ресми кездесулер, іскери сұхбаттар, баспасөз конференциялары, іскерлік презентациялар, лездеме</i>)	Күрделі зат есімдер: біріккен сөздер, сөздердің тіркесуі арқылы жасалған зат есімдер, Етістіктен зат есім тудыратын жұрнақтар: -ым/-ім; -ыс/-іс/-с
	Танысу түрлері: а) өзін таныстыру; ә) мекемені, компания, фирманы таныстыру; б) ресми тақырып, ресми мәселемен таныстыру	Көсемше: -ып, -іп, -п; -ғалы/ -гелі. Есімше: -ған, -ген. Болжалды сан есімдер: он жылға жуық, жүзге тарта, қырық-елу, он шақты. Тұрақты сөйлеу модельдері: Өзімді таныстыруға рұқсат етіңіз. Мекеме қызметкері, тақырыпты ұсынғалы отырмын. Таныстыруға рұқсат етіңіздер
	Іскери хат алмасудағы қаратпа формасының берілуі. Мінездеме. Өтінім. Тапсырыс	Шылаулар, Септеуліктер: байланысты, сай, сәйкес, бойынша

Сұхбатты бастау, сұхбатты қолдау, өз мақсатын баяндау, ақпаратты нақтылаушы сұрақтар қою әдебі	Етіс түрлері: ырықсыз етістің ресми тілде қолданылуы <i>Баяндалды, қарастырылды, айтылды.</i>
Компанияны таныстыру, іскерлік презентацияларды таныстыру. Сұраққа жауап беру	Етістіктің аналитикалық формалары: <i>-а/-е/-й баста; -ып/-іп/ кел; -ып/-іп/-п шық (жұмыс істе+й бастады, белгілі бол+а бастады, орында+п келеді, орында+п шықты.</i>
Көрсетілген қызметке, аудиторияға алғыс білдіру (ресми, ресми емес қатысым)	Көңіл-күй одағайлары: <i>Бәрекелді, алақай, қап.</i> Есімшенің анықтауыштық қызметі: <i>көрсеткен қолдау, ықыластарыңызға, уақыт бөлгендеріңізге алғысымды білдіремін.</i>
Кешірім сұрау формаларының берілуі, қайта сұрау формалары	Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>Солай емес пе?</i> <i>Қиын болмаса, сұрағыңызды қайталайсыз ба? Кешірім сұраймын.</i>
Құттықтау түрлері (мереке түрлерімен құттықтау, жұмысқа тұру, қызметтегі табыстар, әріптестерді табыстарымен құттықтау, т.б.).	Етістік+у+мен құттықтаймыз. Көсемшенің қимыл-сын пысықтауыш қызметі: <i>Қажымай еңбек ету, Шаттана кұлу.</i>

	Келісім беру түрлері (ресми, ресми емес)	Мақсат үстеулері: <i>әдейі, қасақана, бекерге.</i> Есімшенің анықтауыштық қызметі. Есімшенің септелуі. Етістік+есімше+барыс септік <i>Ұсыныс жасағаныңызға / Өнім түрлерінің үлгісін жібергеніңізге/ хабарласқаныңызға / Ақпарат бергеніңізге алғысымды білдіремін.</i>
	Кеңес, ұсыныс, талап, бұйрықтың әртүрлі формада және әртүрлі жағдаятта (ресми, ресми емес) берілуі	Топтық сан есім: <i>он-оннан, қырықтан, алпыстан.</i> Мөлшер үстеулер: <i>біраз, бірталай, қыруар, бірен-саран.</i>
	Қолдау жасаудың, ескерту айтудың формалары	Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>Айтқаныңыз дұрыс / айтқаныңызға келісемін.</i> <i>Қолдағаныңыз дұрыс болар еді.</i> <i>Енді мұндай жағдай болмайды деп сенемін</i>
Бағалау-эмоциялық ниеттер (<i>іс-қимыл, оқиға, зат, адамдарға эмоциялық қатынастың және көзқарастың, бағалауының берілуі</i>)	Адамға, затқа, дерекке, оқиғаға жеке пікірдің берілуі, қатысым жағдаяты мен сөйлеу әдебіне сәйкес бағалау	Сын бейне үстеулері: <i>әрең, ептеп, бірте-бірте</i> Есімшенің септелуі: Етістік+ған/ген+ы+н (<i>орындағанын айтты / хабарлады / баяндады</i>); <i>Қызықты баяндамаңыз/ презентацияңыз үшін алғысымды білдіремін.</i> <i>Жоғары деңгейде жасалған жұмыс.</i> Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>біріншіден, екіншіден, үшіншіден, біздің байқауымызша.</i>

Болжамның берілуі, оны растау немесе жоққа шығару	Етістік + <i>-ған/-ген шығар</i> (келген шығар / келмеген шығар)
Құбылыс, оқиғаларды салыстыру, артықшылығын білдіру	Жалғаулықтар: <i>ал, және, да/ де.</i> <i>Мен жұмысымды уақытынан бұрын бітірдім, ал ол әлі аяқтаған жоқ.</i> <i>Мен де, ол да инженерміз.</i> <i>Мен апта сайын тауға шығамын және менің достарым да менімен бірге барады.</i>
Келісімнің/ келіспеушіліктің берілуі: а) өтінішке / жауаптың келісуі/ келіспеуі; ә) басқа адамның пікірімен, көзқарасымен келісуі/ келіспеуі	Жалғаулықтар: <i>дегенмен, бірақ, алайда;</i> <i>Деп көмекші етістігінің нақтылаушы қызметі</i> Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>кейбір сұрақтар нақтылауды керек етеді, мына мәселе назардан тыс қалды деп есептейміз.</i> <i>Пікірдің/ұсынысты қайта қарау керек деп есептейміз.</i> <i>Толық келісемін, толық қолдаймын. Негізгі ұсынысты қолдай отырып, кейбір өзгерістер енгізуді ұсынамын.</i>
Эмоциялық қатынастың берілуі (қуану, таңғалу, өкіну, көңіл айту, қанағаттану, қанағаттанбау, жаны ашу, ниет білдіру, біреуге қатысты кінәлау)	Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>Өкінішке қарай, Өкінішті.</i> <i>Ескерту жасалады.</i> <i>Жақсы болған екен.</i> <i>Қиын болған екен.</i> <i>Қуанышымда шек жоқ.</i> <i>Сізбен әрқашан біргемін.</i>

Коммуникативтік-ақпараттық және ақпараттық-сипаттамалық ниеттер	Адам, зат, дерек, оқиға, іс-әрекет туралы нақты ақпаратты беру / алу; іс-әрекеттің, оқиғаның мақсатын сұрау; себебін, шешім жолдарын нақтылау	Себеп-салдар салалас құрмалас сөйлем: <i>өйткені, сол себепті, сондықтан.</i> Сұрау есімдіктері: <i>қандай мақсатпен? неліктен? не мақсатпен?</i>
	Нақты зат, жағдаят, оқиға, кейіпкерді сипаттай алуы	Бірыңғай сөйлем мүшелері: бірыңғай қимыл-сын пысықтауыш, бірыңғай баяндауыш, бірыңғай анықтауыш
	Ақпаратты жинақтау, сараптама жасау, қорытынды беру. Аннотация құра білу, ойды тезис түрінде жинақтап бере білу	Белгісіздік есімдіктері: <i>біреу, кейбір, әрқайсысы.</i> Мөлшер үстеулері: <i>мұнша, сонша, соншалық, соншама.</i> Ақпараттарды маңыздылығына қарай топтастыру: <i>маңызды болып табылады.</i> Түсіндірмелі салалас: <i>Жұмыстың қызық болғаны сондай – ешкім шаршаған жоқ.</i>
	Пікірталасқа, әңгімеге қатысу, ондағы мәселелерді анықтау, жеке көзқарасын дәлелдеу, өз пікірінде тұру	Анықтауыштық қатынастың модаль сөздер арқылы жасалуы: <i>керек, істеуге тиіс міндеттер, халқымызда бар құндылықтар.</i> Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>меніңше, менің ойымша, қарсы тараптың пікірінше; өз пікірімді айтқым келеді; пікірім бар.</i>

Тіл үйренуші білуге тиісті сөйлеу әдебі формулалары	Танысу, кездесу, қоштасу кезіндегі қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Алғыс айту, кешірім сұрау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Өтініш айтқанда қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Шақыру кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Құттықтау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
	Танысу, кездесу, қоштасу кезіндегі қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары
2. Коммуникативтік жағдаяттар	
Күнделікті-тұрмыстық және әлеуметтік-тұрмыстық жағдаяттар	<p>– қоғамдық орындар, ресми мекемелер мен ұйымдар (<i>халыққа қызмет көрсету салалары, орта және жоғары білім беру орындары, ресми мекемелер, министрліктер, ведомостволар, ұйымдар</i>);</p> <p>– отбасылық қарым-қатынас (<i>отбасылық және күнделікті қарым-қатынас</i>);</p> <p>– ресми-іскери қарым-қатынас.</p>
3. Қатысым тақырыптары	
Ұсынылған тақырыптар көлеміндегі ауызша және жазбаша қатысымдар	<p>– өмірбаян және түйіндеме (<i>өзі туралы, азаматтығы, ұлты, білімі, мамандығы, қызмет орны мен лауазымы, тағылымдама, қызығушылықтар, туыстары туралы мәлімет, мекенжайы</i>);</p> <p>– әріптеске сипаттама және мінездеме (<i>әріптестің білімі, қабілеті, білік-дағдысы, тәжірибесі, келешегі, жеке қасиеттері, сыртқы келбеті</i>);</p> <p>– отбасылық және туыстық қарым-қатынастар (<i>туыстар туралы әңгіме, олардың тұрмысы мен мамандығы, жасы, олардың жеке қасиеттері мен сыртқы келбеттері туралы сипаттама, қызығушылығы және отбасындағы сыйластық</i>);</p> <p>– ресми және кәсіби қарым-қатынастар (<i>жұмыс орны, лауазымы, жұмыс күні; басшымен, әріптеспен, ұжыммен, келушімен қарым-қатынас</i>);</p> <p>– мамандық және қызмет;</p>

	<p>– елтаным (ел, тарих, география, табиғат, халық, мемлекет, қоғам және қоғамдық өмір, мәдениет, ғылым, атақты адамдар);</p> <p>– жұмыс күні, бос уақыт, демалыс, қызығушылық (спорт, музыка, театр, бейнелеу өнері, саяхаттар).</p>
<p>4. Сөйлеу әрекеті түрлерін меңгеру</p>	
	<p>Тыңдалым</p> <p>Тіл үйренуші ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы бірқалыпты анық берілген кәсібіне, қызметіне, елтанымға қатысты және өзін қызықтыратын ақпараттар мен мәліметтерді, таныс тақырыптар бойынша дәрістер мен сұхбаттарды түсінеді.</p>
	<p>Оқылым</p> <p>Тіл үйренуші күнделікті өмірде, ресми және кәсіби салаларда қолданылатын материалдарды (жеке хаттар, реттеуші қызметтік хаттар, ақпараттық-жарнамалық мәтіндер), таныс тақырыптар және елтаным бойынша мерзімді басылымдардағы көлемі шағын мәтіндерді оқып, өзіне қажетті ақпаратты алады, жалпы мазмұнын түсінеді және оны баяндап береді, біршама қорытынды жасай алады.</p>
	<p>Жалпы бағдар мақсатындағы оқылым</p> <p>Тіл үйренуші орта деңгейге арналған лексикалық, грамматикалық тілдік бірліктер толық қамтылған бейімделген көлемді мәтіннен және шағын көлемді түпнұсқа мәтіннен өзіне қажетті ақпаратты таба алады.</p>
	<p>Ақпарат және дәлел, негіздеме алу мақсатындағы оқылым</p> <p>Тіл үйренуші белгілі бір көзқарасты дәлелдеуге бағытталған негізгі қорытындыларды мәтіннен таба алуы қажет. Мәтінде баяндалатын ақпаратты талдаулар ретін түсіне алады.</p>
	<p>Жазылым</p> <p>Тіл үйренуші репродуктивті сипаттағы мәтінді құрастыра алады. Өзіне таныс және қызықтыратын тақырыптар бойынша шағын көлемді жазба жұмыстарын (эссе, қызметтік хаттар, жеке хаттар) жаза алады.</p>

Сөйлесім

Тіл үйренуші таныс тақырыптар бойынша диалогтерге алдын ала дайындықсыз қатыса алады; есту, оқу, көру, тыңдау арқылы алынған ақпараттар мен мәліметтердің мазмұнын логикалық ойды толық аяқтап баяндайды және түсіндіреді; таныс тақырыптар бойынша тыңдаған дәрістерді түсініп, мазмұнын жеткізе алады.

Тілдік құзыреттіліктің мазмұны

Фонетика	Орфографиялық және орфоэпиялық нормалар, олардың меңгерілуі. Үндестік заңы. Үндестік заңына сәйкес жалғаулар мен қосымшалар, оларды дұрыс жалғай білу. Буын үндестігі. Дыбыс үндестігі. Жай сөйлемдердің коммуникативтік мақсаттарына қарай интонациялық құрылымы	Ықпал түрлері: ілгерінді, кейінді, тоғыспалы. Тасымал. Жалпы модальді сөйлемдердің интонациялық құрылымы. Қосымшалардың жалғану емлесі. Бірыңғай мүшелі сөйлемдердің айтылу интонациясы
Морфология	Негізгі түбір, туынды түбір, жалғау, жұрнақ. Негізгі сөзжасам модельдері. 1. Зат есім. Септелуі	Зат есім: – жалпы және жалқы зат есімдер, күрделі номенклатуралық атаулар (<i>Қазақстан Республикасының Үкіметі</i>); – қабыса, матаса байланысқан зат есімді сөз тіркестері (<i>ауылшаруашылығы, жоспарлау департаменті, қаржы бөлімі</i>);

<p>2. Сын есім. Сын есімнің түрлері. Сын есімнің орын тәртібі. Сын есімнің шырайлары</p>	<p>Сын есімнің түрлері: сапалық сын есім (<i>қоңыр, толық, қиын</i>) және қатыстық сын есімдер</p>
<p>3. Сан есім. Сан есім түрлері</p>	<p>Топтау сан есімдері (<i>екі-екіден</i>). Болжалдық сан есімдер (<i>он шақты, жиырмаға жуық</i>). Бөлшектік сан есім (<i>екіден бір, оннан бес</i>).</p>
<p>4. Есімдіктер. Есімдіктер және олардың септелу ерекшеліктері. Есімдік түрлері</p>	<p>Сұрау есімдіктері (<i>кім? не? қайда? қашан?</i>). Өздік есімдік (<i>өз, өзім</i>). Жалпылау есімдіктері (<i>бәрі, барлығы, барша, күллі, бүкіл</i>). Белгісіздік есімдіктері (<i>кейбір, біреу, бірнеше, алденеше, алдекім</i>). Болымсыздық есімдіктері (<i>ешкім, ештеңе, ешқашан, ешқандай</i>).</p>
<p>5. Етістіктер. Етістіктің шақ формалары. Қалып етістіктердің қолданылу ерекшеліктері. Етістіктің болымды, болымсыз түрі. Етістік шақтарының жіктелуі. Етістік райлары</p>	<p>Етістіктің шақ формалары: қимылдың өту сипаты категориясы (қимылдың басталуы: етістік +(<i>a/-e/-й</i>) баста; қимылдың жалғасуы: етістік +(<i>ып/-іп/-п</i>) <i>жатыр/жүр/ жібер</i>; қимылдың аяқталуы: етістік+<i>ып/-іп шық, таста, біт</i>); Көсемше: қимыл-сын пысықтауыш қызметі; Есімше: <i>-ған/-ген, -қан/-кен</i>. Есімшенің анықтауыштық қызметі, есімшенің септелуі, тәуелденуі (<i>барғанына, барғанын, барғанының, барғаны</i>); Тұйық етістік/қимыл есімі. Етістің түрлері.</p>

	<p>Құранды етістіктер (<i>жақсы көру, еңбек ету, қызмет ету, көңіл бөлу, қамқор болу, өмір сүру, іске асыру</i>).</p> <p>Көмекші етістіктер (<i>деді, еді, деп</i>).</p>
6. Етіс. Етістің түрлері	Өздік етіс (<i>жуынды, киінді, боянды</i>), ортақ етіс (<i>сөйлесті, ойласты, қарасты</i>), ырықсыз етіс (<i>жасалды, қойылды, табылды</i>), өзгелік етіс (<i>қойғызу, алдырту, жасату, талдатқызу</i>)
7. Үстеу. Үстеудің мағыналық топтары	<p>Үстеудің мағыналық топтары: мезгіл үстеу (<i>күні бойы</i>), мекен үстеу (<i>тысқары, сыртта, ілгері</i>), сын-бейне үстеу (<i>әрең, ептеп, бірте-бірте</i>); мөлшер үстеу (<i>біраз, бірталай, қыруар, бірен-саран</i>), күшейткіш үстеу (<i>нағыз, керемет, сәл-пәл, тіпті</i>), мақсат үстеу (<i>әдейі, қасақана</i>), себеп-салдар, топтау.</p> <p>Мөлшер үстеулері (<i>сонша, мұнша, соншалық, сондай</i>).</p>
8. Шылау. Септеуліктер; Жалғаулықтар; Демеуліктер	<p>Септеуліктер: себеп мағыналы (<i>бола, арқасында</i>), қарсылықты мағыналы (<i>қарамастан</i>), бірге/бірге еместік мағыналы көмекші сөздер (<i>бірге, қатар, қабат, арасында</i>).</p> <p>Жалғаулықтар: талғаулық қатынасты білдіретін (<i>әлде, біресе, бірде, не, немесе, я, яки</i>), шартты қатынасты (<i>себебі, өйткені, сондықтан</i>).</p> <p>Демеуліктер: шектік (<i>тежеу</i>) (<i>ғана, тек қана</i>), күшейткіш (<i>әсіресе, -ақ, -ай, -ау, -да, -де, -та, -те</i>).</p>

Синтаксис	9. Одағай. Одағай түрлері	Одағай. Көңіл-күй одағайлары (<i>бәрекелді, алақай, қап</i>).
	10. Оқшау сөздер. Қыстырма сөздер	Қыстырма сөздер (<i>меніңше, біріншіден, екіншіден</i>).
	Сөйлемдегі субъект және предикат туралы ұғымдар. Сөз таптарының сөйлемде атқаратын қызметтері. Жай сөйлем түрлері. Сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі. Сөйлемдердегі логикалық, мағыналық қатынас түрлері. – атауыштық қатынас (<i>мен жұмыс істейтін мекеме</i>); – предикаттық қатынас (<i>Келгенің жақсы болды; мына үй – біздікі; әпкем тұрмыста; тапсырма орындалды</i>); – предикаттың күрделенген түрі («... деп», «... екен», «... ып таста», «...ған шығар» «... -уы керек болды», «... деп ойлаймын/деп есептеймін»); – объектілік қатынас (<i>уақытында орындаймыз деп ойлаймын</i>); – анықтауыштық қатынас (<i>сұранысы бар мамандық, ұсыныс жасалған мекеме, өтініші жазылған хат</i>);	Жай сөйлем түрлері: – хабарлы сөйлем; – сұраулы сөйлем; – бұйрықты сөйлем; – болымсыз сөйлем; – жалаң сөйлем; – жайылма сөйлем. Сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі Бастауыш пен баяндауыштың орын тәртібі (<i>Мейрамбек еңбек демалысына шықты</i>). Анықтайтын, нақтылайтын сөздердің орын тәртібі (<i>Білімді адамды бәрі құрметтейді. Аружан бес жүз сексен үшінші пойызға отырды. Біздің қаланың сыртында қалың орман бар</i>). Сөйлемдердегі логикалық, мағыналық қатынас түрлері: – атауыштық қатынас (<i>мен жұмыс істеймін</i>); – предикаттық қатынас (<i>Келгенің жақсы болды; мына үй – біздікі; әпкем тұрмыста; тапсырма орындалды</i>); – предикаттың күрделенген түрі («... деп», «... екен», «... -уға болады», «... -у керек», «... деді»); – объектілік қатынас (<i>Тапсырманы жауапты орындайды</i>);

	<p>түсіндірмелі қатынас (<i>Ержанның кабинетінің үлкендігі сондай – ішіне футбол ойнауға болады</i>);</p> <p>– салыстырмалы құрылым (<i>Сәуле – тәжірибелі маман, ал Айжан – жас маман</i>);</p> <p>– себеп-салдарлық қатынас (<i>Тұман түсті, сондықтан үйге ерте қайттық</i>).</p> <p>Құрмалас сөйлемдер, түрлері.</p> <p>Төл сөз. Төлеу сөз.</p> <p>Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру амалдары.</p> <p>Монолог. Диалог.</p> <p>Полилог</p>	<p>– анықтауыштық қатынас (<i>Алтын сағат сыйлады</i>);</p> <p>– кеңістіктік қатынас (<i>Ержанның кабинеті төртінші қабатта орналасқан</i>);</p> <p>– мезгілдік қатынас (<i>Түске қарай жаңбыр жауды</i>);</p> <p>– себеп-салдарлық қатынас (<i>Тұман болғандықтан, ұшақ ұшпады</i>).</p> <p>Құрмалас сөйлемдер</p> <p>Салалас құрмалас сөйлемдер:</p> <p>– ыңғайлас жалғаулықты;</p> <p>– қарсылықты жалғаулықты.</p> <p>Сабақтас құрмалас сөйлемдер:</p> <p>– себеп-салдар бағыныңқылы құрмалас сөйлемдер;</p> <p>Түсіндірмелі салалас.</p>
Лексика	<p>Антоним. Синоним. Омоним. Олардың қолданылу ерекшеліктері.</p> <p>Еркін және тұрақты тіркестер</p>	<p>Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени және мәдени, әлеуметтік және кәсіби салаларда қолданылатын сөздер (<i>азамат, заң, шетелдік, қарыз, нарық, ай сайын, ыстық, суық, қысқарту, өсу, талап ету, көңіл бөлу</i>).</p> <p>Орта деңгейдің лексикалық минимумы– 2 200-2 500 тілдік бірлік шамасын құрайды (Қазақ тілін меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы. Орта деңгей. Жалпы меңгеру, Астана – 2011).</p>

		Бұл сөздердің нақты бір бөлігі заттың атын білдіретін сөздер (30%), қимылды білдіретін сөздер (30%) және зат пен қимылдың сынын білдіретін сөздер – үстеулер, сын есімдер (30%), қалған бөлігі– есім сөздер орнына жұмсалатын есімдіктер, көмекші сөздер.
Ресми-іскери стиль	Ресми ісқағаздарының үлгілері	Сенімхат, кепілхат, келісімшарт, өтінім, тапсырыс. <i>Менің орныма қол қоюға // куәлік етуге // жалақы алуға сенім білдіремін // жұмысқа қабылдауыңызды // келісімшарт 3 жылға жасалған // құрылыс материалдарына тапсырыс берілсін.</i>

Әлеуметтік-мәдени, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салалар бойынша коммуникативтік құзыреттілік мазмұны

1. Коммуникативтік ниеттер және оларды меңгерту амалдары

Мазмұны		Грамматикалық минимум
Өңгімелесушімен коммуникацияға түсуге және ақпарат алмасуға бағытталған ниеттер	Коммуникацияға түсу (күнделікті-тұрмыстық, әлеуметтік-тұрмыстық, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салаларға қатысты жағдаяттардың барлығында)	
	– көрсетілген қызметке алғыс, ризашылық білдіру (ресми, ресми емес қатысым)	Бейнелі тұрақты тіркестер. Бейнелі синонимдер қатары. Қаратпа формалары. Қимылды білдіретін мәндес сөздер мен сөз орамдары (алғыс айтамын/ білдіремін// ризашылығымды білдіремін)
	– құттықтау түрлері (мерейтой, қоныстой, салт-дәстүрге байланысты мерекелер, марапатталу)	Синонимдер. Мәтінді бастау, аяқтау клишелері (шын жүректен/ізгі тілекпен). Тұрақты сөйлеу модельдері. Стандартты құрылымдар (Келе жатқан жаңа жыл ...; Көктем мерекесі – Наурыз;

		Қоныстой құтты болсын! Алпыстың асуында; ердің жасы – елу).
	– өмір оқиғаларына байланысты (көңіл айту, көңіл сұрау) реакциясының берілуі	Сын-қимыл үстеу. Күшейтпелі, мезгіл үстеулер (өте, кенеттен, байқаусызда, аяқ астынан, ойламаған жерден, аңдаусызда, қапелімде, әзірше). Модаль сөздер. Тұрақты сөйлеу модельдері (Әзірге, амандық болсын// амандықпен кездесейік. Оң болсын// Сауығып кетуіңізге тілектеспін).
Әңгімелесушіге коммуникативтік ықпал жасауға бағытталған реттеуші ниеттер	– ресми шақыру түрлері (атаулы күндер, салтанатты жиналыс, конференция, семинар)	Сан есімнің күрделі түрлері (реттік, есептік). Ай-күн аттары. Септеулік шылаулар. Тұрақты тіркестер. Күрделі номенклатуралық атаулар (мекеме, кәсіпорын атаулары).
	– реплика арқылы пікірді қорыту, дәлелдеу	Дәнекерлеуші құрылымдар (қалай ойлайсыз?; басқаша айтқанда; менің ойымша; қорыта келгенде). Қалау рай (айтқым келіп отыр). Қазақ сөзінің лингвомәдени ерекшеліктері.
Бағалау-эмоциялық ниеттер (іс-қимыл, оқиға, зат, адамдарға эмоциялық қатынастың және көзқарастың, бағалауының берілуі)	– адам, зат, дерек, оқиғаға жеке пікірдің берілуі	Сын-қимыл үстеулер (әдейі, амалсыздан). Туынды етістік (баяндау, кеңейту, сипаттау). Ырықсыз етіс (берілу, көрсетілу, талдану, ұсынылу). Атаудық тіркестер.

	– кез келген жақтан келіп түскен жаңа ақпаратқа қызығушылықтың берілуі	Күрделі етістік (<i>атап өту, жүзеге асыру, іске асыру, әсер ету, орындай алу, орындап беру, жауап беру</i>). Мақсатты келер шақ. Көсемше. Шартты рай формасы.
	– болжамның берілуі, оны растау немесе жоққа шығару	Күрделі сан есім. Болжалды сан есім (<i>елудей, елу шақты</i>). Болжалды келер шақ: <i>-ар/-ер, -р</i> .
Коммуникативтік-ақпараттық және ақпараттық-сипаттамалық ниеттер	– нақты затты, жағдаятты, оқиғаны, кейіпкерді сипаттау. Адам, зат, дерек, оқиға, іс-әрекеттің сан-мөлшер, сыны туралы ақпарат беру, қабылдау; іс-әрекеттің себебін, мақсатын, іске асыру мүмкіндігі/мүмкін еместігі, қажеттілігі, ықтималдылығының берілу формалары	Бұрынғы өткен шақ (күрделі түрі). Есімшенің заттануы.
	– ақпаратты түсіндіру, түсінік беру, мәлімет беру толықтыру, нақтылау, жинақтау, талдау	Өзгелік етіс. Қимылдың өту сипаты мағынасының беретін етістіктің аналитикалық формалары.
	– пікірталасқа, әңгімеге қатысу, жеке көзқарасын дәлелдеу	
Тіл үйренуші білуге тиісті сөйлеу әдебі формулалары	Сөйлеу әдебі формулалары және олардың нұсқалары мен лингвомәдени ерекшеліктері	

	<ul style="list-style-type: none"> – алғыс айту, тілек білдіру, кешірім сұрау кезінде; – өтініш айтқанда; – кеңес беру кезінде; – шақыру және құттықтау кезінде; – таңдану, күдіктену, сенімсіздік білдіру жағдайында; – өзіне көңіл аударту немесе айтылған тілекке реакция жасауда; – ресми-іскери сөйлеу актісінің кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі формулалары мен олардың лингвомәдени ерекшеліктерге ие нұсқалары.
2. Коммуникативтік жағдаяттар	
Әлеуметтік-мәдени, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салаларға қатысты жағдаяттар	қоғамдық орындар, ресми мекемелер мен ұйымдар (<i>халыққа қызмет көрсету салалары, орта және жоғары білім беру орындары, мемлекеттік және мемлекеттік емес ұйымдар, ресми мекемелер, министрліктер, ведомстволар</i>)
	отбасылық және туыстық қарым-қатынас
	ресми-іскери және кәсіби қызмет салалары
3. Қатысым тақырыптары	
Ұсынылған тақырыптар көлеміндегі ауызша және жазбаша қатысымдар	– жеке адам және оның қоғамдағы орны (<i>жеке адам, оның қасиеттері; қазіргі заманғы жеке тұлғаның білімі, мәдениеті, қоғамдағы орны</i>);
	– кәсіби құзырет (<i>әріптес туралы ресми мінездеме, ұсынысхат; ғылыми және ғылыми көпшілік мазмұндағы ауызша және жазбаша пікір, хабарлама, аннотация/реферат, анықтама; ресми және кәсіби қарым-қатынастарға қатысты құжаттар</i>);
	– жеке адам және мемлекет (<i>мемлекет саясаты, қоғам қайраткерлері, білім және ғылым, өнер мен мәдениет, экономика, шаруашылық, экология, жаһандану және өркениет, ақпараттық технологиялар және т.б.</i>);
	– елтаным (<i>ел, тарих, география, табиғат, халық, мемлекет, қоғам және қоғамдық өмір, мәдениет, ғылым, атақты адамдар</i>).

4. Сөйлеу әрекетінің түрлері

Тыңдалым

Тіл үйренуші ғылыми-көпшілік мазмұндағы саяси-экономикалық, саяси-әлеуметтік, саяси-мәдени тақырыптарға арналған, кәсіби бағдарлы түпнұсқа мәтіндерді тыңдап түсіне алады, мазмұнын қайталап жеткізе алады, толықтырады. Күнделікті оқиғалар туралы, саяси-экономикалық, саяси-әлеуметтік, саяси-мәдени салаларға және кәсіби қызметке байланысты ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы тыңдалған орташа сөйлеу қарқынында айтылған материалдарды жақсы түсіне алады. Мәтіннің мағыналық бөліктерінен негізгі ақпаратты алады.

Монолог. Әлеуметтік-тұрмыстық, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салалардағы қатысым үшін өзекті тақырыптар. Олардағы негізгі ойды, әрбір бөліктегі басты және қосымша ақпаратты толыққанды түсіну.

Диалог. Әлеуметтік-тұрмыстық, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салалардағы өзекті тақырыптар, монолог, полилог, диалог, ресми және бейресми әңгіме түріне белсенді араласу, ойды жалғастыру, өз пікірін білдіру, қорыту.

Оқылым

Тіл үйренуші танысып оқу, зерттеп оқу арқылы ортадан жоғары деңгейге сәйкес келетін мәтіндерді оқып, танымдық, жағдаяттық, кәсіби мазмұндағы басты және қосымша ақпараттарды жақсы қабылдайды; негізгі идеясын түсініп, тақырыбын белгілейді; басты фактіні ажыратады және аса маңызды фактілерді топтай алады; ақпарат мазмұнын бағалайды және қорытындылайды. Ресми/бейресми сипаттау, баяндау және пайымдау элементтері бар, ресми-ақпараттық, ғылыми-көпшілік және кәсіби мазмұндағы көлемі әртүрлі түпнұсқа мәтіндер; деректі және көркем-публицистикалық, көркем шығармалардың үзінділері; ресми және кәсіби қарым-қатынастарға қатысты құжаттар; диалогтер, полилогтер (ортадан жоғары деңгейге сәйкес лексикалық-грамматикалық материалдар негізінде).

	<p style="text-align: center;">Жазылым</p> <p>Тіл үйренуші оқылған немесе тыңдалған мәтіннің негізгі идеясын, оның бөліктерінің мағынасын түсіну, оған өз пікірін, бағасын білдіру, ортадан жоғары деңгейге арналған лексикалық-грамматикалық материалдарды сауатты қолдану нәтижесінде естіген/тыңдаған ақпаратты толық мазмұндап және кеңейтіп жазады; осы ақпарат бойынша қысқаша аннотация немесе осы ақпараттың ықшамдалған мазмұнын жазады; ақпаратқа өз пікірін, бағалауын жазба түрде қосады; ресми-іскери салалардағы және кәсіби мен қызметіне қатысты біршама күрделі құжаттарды (жылдық жоспар, есеп беру түрлері, ақпараттық-талдау анықтамалары, ұсыныстар, нақты мәселеге қатысты ұсыныстар); ғылыми-көпшілік мазмұндағы мақалалар мен хабарламалар және олардың тезистерін жазады. Баяндау, сипаттау және пайымдау элементтері бар аралас мәтіндер; түпнұсқа мәтіндер. Әлеуметтік-тұрмыстық, қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби салалардағы өзекті тақырыптар, монолог, полилог, диалог, ресми және бейресми әңгіме түріндегі, сондай-ақ көркем әдебиет стилінің элементтері бар ақпараттар.</p>
	<p style="text-align: center;">Сөйлесім</p> <p>Монолог. Осы деңгейге сәйкес келетін тақырыптар бойынша бағалау, пайымдау, қорыту элементтері бар толыққанды монолог құрастыру, оның мазмұнын кеңейтіп/толықтырып/ықшамдап баяндау; оқылған немесе тыңдалған мәтін негізінде жаңа мазмұндағы монолог құрастыру, ондағы факт, оқиға, әрекеттерге көзқарасын, бағасын, пікірін, эмоциясын білдіру.</p> <p>Диалог. Диалог құрылымына тән ерекшеліктерді сақтай отырып, жағдаяттың тақырыбы мен коммуникативтік мақсатына қарай сұхбатқа алдын ала дайындықсыз біршама еркін қатысады. Баяндау, сипаттау, пайымдау элементтері бар аралас мәтін түрі; ортадан жоғары деңгейге сәйкес лексикалық-грамматикалық материалдар, кәсіби терминдер, бейнелі сөз орамдары қамтылған түпнұсқа мәтіндер.</p>

Тілдік құзыреттіліктің мазмұны

Тіл білімінің салалары	Грамматика	Сипаттамасы
Фонетика	Ықпал және оның түрлері. Емле: күрделі сөздердің (біріккен сөз, қос сөз, номенклатуралық күрделі атаулар, атаулық тіркестер, қысқарған сөздер) жазылуы; тыныс белгілері.	Сөздің, сөз тіркесі мен фразалардың, жай сөйлемдер мен құрмалас сөйлемдердің айтылу ырғағындағы, интонациясындағы, екпініндегі табиғи заңдылықтар.
Сөзжасам және морфология	Сөз құрамы. Түбір сөз. Күрделі сөздер (біріккен сөз, қос сөз, номенклатуралық күрделі атаулар, атаулық тіркестер, қысқарған сөздер).	Сөз тудырушы және сөз түрлендіруші модельдердің мағынасын, функционалдық қызметін білу және олардың сөйлеу әрекеті барысында қолданылу айырмашылықтары.
	Түбір сөздің, күрделі сөздердің, атаулық тіркестердің тәуелденуі, жіктелуі, септелуі/ тәуелдене септелуі (оңаша және ортақ тәуелдену).	
	Септіктер жүйесі	– ЕҚЫҰ – Еуропадағы беделді ұйым (қимыл иесі – атау септік); – меншік мағына; салыстыру мағынасы; – қосымша түсірілуінің себептері (мекеме басшысы); – субстантивке жалғануы (үлкеннің сөзі – ілік септік);

		<p>– атаулық тіркестерге, күрделі сөздерге септік қосымшасының жалғануы (<i>ЖШС-ға жаңа бастық келді</i>);</p> <p>– анықтауыштық мағына (<i>айтуға сөзі жоқ, барарға жер жоқ</i>);</p> <p>– субстантивтенген сөздерге жалғануы – барыс септік;</p> <p>– іс-әрекеттің объектіге айналуы (ол келетінін айтты).</p> <p>септік жалғауының түсірілуі:</p> <p>– объектіні нақтылау қажет болмаған жағдайда (<i>Бір-екі ауыз сөз айтты</i>);</p> <p>– мөлшерді, көлемді білдіретін тіркестерде (<i>Таңертең бір кесе сүт ішті</i>);</p> <p>– атаулық тіркестерге, күрделі сөздерге табыс септік жалғауының жалғануы («Хан шатырын» аралап көрдіңіз бе?);</p> <p>– субстантивтенген сөздерге жалғануы (<i>жиналысқа қатыспайтынын айтты</i> – табыс септік);</p> <p>– атаулық тіркестерге, күрделі сөздерге жалғануы (<i>Қаржы министрлігінде жұмыс істейді</i> – <i>жатыс септік</i>);</p> <p>– іс-қимылдың басталу мерзімі мағынасы (<i>көптен бері хабарласпау</i>);</p> <p>– объектілік/субъектілік қатынастарды салыстыру мағынасы (<i>Бұл ғимарат мына үйден биіктеу</i>);</p> <p>– атаулық тіркестерге, күрделі сөздерге жалғануы (<i>Қаржы министрлігінен нұсқау келіп түсті</i> – шығыс септік).</p> <p>– атаулық тіркестерге, күрделі сөздерге шығыс септік жалғауының жалғануы (<i>Біз Қаржы министрлігімен ұдайы байланыста боламыз</i> – көмектес септік).</p>
--	--	---

	Сын есім	<p>Сапаны, сынды білдіру мағынасы. Бір заттың екінші затқа қатысты сынды білдіру мағынасы. Күрделі сын есімдер. Салыстыру, күшейте салыстыру мағынасы. Сын есімдердің заттануы (<i>Талаптыға нұр жауар; Үлкендер төрге отырады; Білімдінің жолы ашық. Жақсыдан үлгі алу керек</i>). Адъективтену амалы (<i>ұшқыр, қабаған</i>). Сын есімдердің сөйлемдегі орын тәртібі.</p> <p>Сын есімнің анықтауыштық қызметі (<i>әсем ән мен тәтті күй</i>); Етістікпен тіркесуі арқылы пысықтауыштық қызметі (<i>арық сөйлеп, семіз шық</i>).</p>
	Сан есім	<p>Сан есім және оның лексика-семантикалық топтары: есептік сан есім; реттік сан есім; жинақтық сан есім; топтау сан есімдері; болжалдық сан есімдер; бөлшектік сан есім (<i>үштен екісі, оннан бірі</i>). Күрделі сан есім (<i>тоғыз жүз тоқсан сегіз; бір мың тоғыз жүз алпыс сегізінші жыл</i>). Сан есімнің зат есіммен тіркесуі: <i>жиырма жыл; жиырма бірінші ғасыр</i>. Ескерту: заттық мағына иеленген жағдайдағы сан есімнің септелуі және жіктелуі: <i>6-ның шамасында кездесейік; 6-ға дейін; сағат 6-ны көрсетіп тұр; сағат 6-дан кейін; Балам биыл жиырма бес+ке келеді; Мен биыл қырық+та+мын</i>. Сан есімнің объектілік қызметі (<i>Жиырма бес – жақсы жас</i>); Сан есімнің баяндауыштық қызметі (<i>Келген кісілер – алтау</i>); Лексика-семантикалық жағынан сандық ұғымды білдіретін сөздер: <i>жалғыз, біреу, жарты, жарым, егіз, қос, сыңар, ширек</i>.</p>

		Халықтық өлшемдер: <i>қарыс, сүйем, елі, құлаш, таяқ тастам жер, сүт пісірім уақыт.</i>
	Есімдік	Жіктеу есімдіктері, сілтеу есімдіктері, сұрау есімдіктері, өздік есімдік, жалпылау есімдіктері, белгісіздік есімдіктері, болымсыздық есімдіктері; есімдіктердің кейбір түрлерінің септелу, тәуелдену, жіктелу ерекшеліктері (<i>мынау, мынаның, мынаған, мынаны, мынада, мынадан, мынамен; Сіз қайдансыз? Бұл – менмін; бәріміз, ешкімнің, ешкімге, біреуге, біреуден.</i>)
	Етістік	Етістіктің шақ формалары. Тұйық етістік/қимыл есімі. Мағыналары және ерекшеліктері: <i>менің оқу+ым; оқу+ға кетті; Аханов оқу+лары басталды; оқу+шы.</i> Қалып етістіктердің қолданылу ерекшеліктері (<i>тыңдап отыр; ауырып жүр; демалып жатыр; күтіп тұр</i>). Етістіктің болымсыз түрі. Бұйыру, талап ету, қалау, өтініш формалары. Қалау рай (<i>барғың келді – барғың келеді</i>). Шартты рай (<i>Келсең жақсы болар еді; Демалысқа шықсам, ауылға барамын</i>). Көсемше: <i>-ып/-іп, -п; -а/-е, -й; -ғалы/-гелі; (тыңдап отыр; айта жатар; жүргелі тұр).</i> Есімше: <i>-ған/-ген, -қан/-кен; -атын/-етін; -мақ/-мек.</i> Есімшенің заттануы, адъективтенуі (<i>тапсырылған жұмыс; айтылатын сөз; Шетел тілін білетіндер жақсы жұмыс таба алады; көп жасағаннан емес, көп көргеннен сұра</i>). Етістіктің аналитикалық формалары. Көмекші етістіктер (<i>айта бастады; бере салды, оқып шық, кетіп қалды, кіріп шықты, сөйлеп бара жатыр, айта жатады, салып жібер</i>).

		<p>Етіс және оның түрлері: ырықсыз етіс, ортақ етіс, өздік етіс, өзгелік етіс.</p> <p>Құранды етістіктер (<i>қызмет ету, қамқор болу, түк етпеу, іске асыру, талап ету</i>).</p> <p><i>Де, еді/екен</i> көмекші етістіктері.</p> <p>Күрделі етістіктер. Көмекші етістіктер (<i>...баста, ...шық, ...бол, ...кел, ...қал (дайындала бастады, танысып шықты, тапсырманы орындап болды, оқуын бітіріп келді, кешігіп қалды)</i>).</p> <p>Есімше, көсемше, тұйық етістік формаларының септелуі.</p>
	Үстеу	<p>Үстеудің мағыналық топтары:</p> <p>мезгіл үстеу (<i>таңертең, бұрын, күндіз, жаздыгүні, күні бойы</i>),</p> <p>мекен үстеу (<i>жоғары, төмен, алыс, жақын, тысқары, сыртта, ілгері</i>),</p> <p>сын-бейне үстеу (<i>әрең, ештеп, бірте-бірте</i>);</p> <p>мөлшер үстеу (<i>біраз, бірталай, қыруар, бірен-саран</i>),</p> <p>күшейткіш үстеу (<i>нағыз, керемет, сәл-пәл, тіпті</i>),</p> <p>мақсат үстеу (<i>әдейі, қасақана</i>);</p> <p>себеп-салдар үстеуі (<i>босқа, бекерге, құр босқа, амалсыздан</i>),</p> <p>топтау үстеулер (<i>екеулеп, үшеулеп, аз-аздап, рет-ретімен, бір-бірден</i>).</p>
	Шылау	<p>Жалғаулықтар (<i>себебі, сондықтан, бірақ, және, да/де/та/те, мен/бен/пен, немесе, яки, әрі, әйтпесе, дегенмен, алайда</i>);</p> <p>Септеуліктер (<i>үшін, жөнінде, сияқты, арқылы, бойынша, қарай, таман, дейін, кейін, соң, бастап, гөрі, бірге, ретінде, жөнінен, тарапынан, барысында, қатысты</i>);</p> <p>Демеуліктер (<i>ғана, тек, ғой</i>).</p>

	Көмекші сөздер	Көмекші есімдер (<i>қатарында, ретінде, тарапынан, барысында, айналасында, сыртында, маңайында, төңірегінде, тұсында, жағында</i>). Зат есімдермен тіркесетін көмекші есімдердің тәуелдене септелуі (<i>қаланың сырты; қаланың сырты-ның, қаланың сырты-на, қаланың сырты-н, қаланың сырты-нда, қаланың сырты-нан, қаланың сырты-мен</i>).
	Модаль сөздер	Модаль сөздердің мағынасы. Сөйлеушінің ақпарат мазмұнына қарым-қатынасы (<i>керек, қажет, әрине, мүмкін, шынында, шамасы, шығар, бәлкім, бар, жоқ, сияқты, тәрізді, секілді, меніңше, біріншіден</i>). Модаль сөздердің кейбір түрлерінің жіктелуі, септелуі (<i>сіз бізге керексіз; дүкенде керектің бәрі бар; қажетіме жаратамын</i>).
	Одағай	Одағайдың түрлері.
Синтаксис	Сөз тіркесі	Атрибутивті, объектілі сөз тіркестері (<i>қымбат білезік, былтырғы жылы, жауабын айтты, пікірімен келісті, оқуға түсті</i>). Сөздердің синтаксистік байланысы.
	Жай сөйлем синтаксисі	Жай сөйлем түрлері Хабарлы сөйлем; сұраулы сөйлем; бұйрықты сөйлем; болымсыз сөйлем; жалаң сөйлем; жайылма сөйлем; жақты және жақсыз сөйлем, толымды және толымсыз сөйлем. Сөйлем мүшелері. Сөйлемнің бірыңғай мүшелері. Жай сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі Бастауыш пен баяндауыштың орын тәртібі (<i>Мейрамбек еңбек демалысына шықты</i>).

		<p>Анықтайтын, нақтылайтын сөздердің орын тәртібі (<i>Білімді адамды бәрі құрметтейді. Аружан бес жүз сексен үшінші пойызға отырды. Біздің қаланың сыртында қалың орман бар</i>).</p> <p>Қимыл-сынды, қимыл-сапаны білдіретін сөздердің сөйлемдегі орын тәртібі.</p> <p>Жай сөйлемдердегі логикалық, мағыналық қатынас түрлері:</p> <ul style="list-style-type: none"> – атауыштық қатынас және хабар жеткізу мағынасы (<i>мен жұмыс істеймін</i>); – ақпаратты алу мағынасы; – бұйрық, нұсқау, талап ету мағынасы; – предикаттық қатынас (<i>келгенің жақсы болды</i>); – объектілік қатынас (<i>Тапсырманы жауапты орындайды</i>); – анықтауыштық қатынас (<i>Алтын сағат сыйлады</i>); – кеңістіктік қатынас (<i>Ержанның кабинеті төртінші қабатта орналасқан</i>); – мезгілдік қатынас (<i>Түсте келгенде, қонақтар күтіп отыр</i>); – себеп-салдарлық қатынас (<i>Тұман болғандықтан, ұшақ ұшпады</i>).
	<p>Құрмалас сөйлем синтаксисі</p>	<p>Құрмалас сөйлемдер.</p> <p>Салалас құрмалас сөйлем және оның түрлері. Сабақтас құрмалас сөйлем және оның түрлері. Мезгіл бағыныңқы сабақтас сөйлемдер. Құрмалас сөйлемдерде қолданылатын жалғаулықтар. Құрмалас сөйлемнің айтылуындағы дауыс ырғағы.</p> <p>Төл сөз. Төлеу сөз. Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру амалдары.</p>

Лексика		<p>Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, қоғамдық-саяси, қоғамдық-мәдени салаларда қолданылатын сөздер, терминдер, кәсіби сөздер, тұрақты тіркестер, мәндес және қарсы мәндес сөздер, омоним, түрлік және тектік атаулар, топонимдер. Ортадан жоғары деңгейдің лексикалық минимумы – 3000-4000 тілдік бірлік шамасын құрайды. Бұл сөздердің нақты бір бөлігі заттың атын білдіретін сөздер (30%), қимылды білдіретін сөздер (30%) және зат пен қимылдың сынын білдіретін сөздер – үстеулер, сын есімдер (30%), қалған бөлігі – есім сөздер орнына жұмсалатын есімдіктер, көмекші сөздер.</p>
Ресми іскери стиль:	Ресми ісқағаздарының үлгілері	<p>Жеке іс парағы, өкім, жарғы, ереже, заң. <i>Б.Асқарұлы ақпараттық қызмет бөлімінің бастығы қызметіне тағайындалсын // осы ереже мемлекеттік қызметшілердің функционалдық міндеттерін айқындайды // Осы заң бекітілген күннен бастап күшіне енеді.</i></p>

Әлеуметтік-мәдени, күнделікті қатысым саласындағы коммуникативтік құзыреттілік мазмұны

1. Коммуникативтік міндет пен оларды меңгерту амалдары

Мазмұны		Грамматикалық минимум
Бағалау-эмоциялық ниеттер (іс-қимыл, оқиға, зат, адамдарға эмоциялық қатынастың және көзқарастың, бағалауының берілуі)	Оқиғалар мен орын алған жағдайларға, ұсынылған пікірлер мен тұжырымдарға баға беру, ұтымды және ұтымсыз жақтарын саралау, ұқсастықтар мен айырмашылықтарды ажырату, топтастыру, жинақтау. Жалпы саланың дамуы, жеткен табыстар тұрғысынан баға беру	Ауыспалы өткен шақ есімшенің, мол, көп, аз көмекші сын есімдерімен берілетін күрделі құрылымдардың анықтауыштық қызметі, <i>Айтары мол, берері көп, көңіл аударуға тұратын</i> Көсемше оралымды сөйлемдер: <i>Мекеменің жаңа даму бағыттарын анықтап, жаңа міндеттерді қалыптастырып отыр.</i> Тұрақты сөйлеу модельдері: <i>тоқталар болсақ, атап өтуге тұрарлық. Бір қарағанда, Сонымен қатар. Басты жетістіктері</i>
	Болжамның берілуі, оны растау немесе жоққа шығару	<i>Мүмкін, бәлкім, соған қарағанда қыстырма сөздердің құрылымдары</i>
	Құбылыс, оқиғаларды салыстыру, артықшылығын білдіру	Салыстырмалы құрылымдар: <i>Қанша берсең, сонша аласың. Сингапурдың экономикасы қалай дамыса, Қазақстанның экономикасы да солай дамиды.</i>

	<p>Келісімнің/ келіспеушіліктің берілуі: а) өтінішке/ жауаптың келісуі/ келіспеуі; ә) басқа адамның пікірімен, көзқарасымен келісуі/келіспеуі</p>	<p>Төл сөздің төлеу сөзге айналуы: керек екенін айтты, бару/бармауын сұрады Жеке кәсіпкерлікті дамыту керектігін атап өтті. Келтірілген дәлелдердің әлсіз жақтарын атау, олардағы қайшылықты табу, қайшылықты жоққа шығаратын айғақтар мен дәлелдерді статистикалық мәліметтер түрінде, белгілі адамдардың пікірлері негізінде, индуктивті және дедуктивті әдістерге тұжырымдарды құру арқылы жоққа шығару, келісуі: Жеке құбылыстар арасындағы ұқсастықтарды сипаттау, соның негізінде жалпылаушы белгілерді табу; Аргументтерді құра білу, іскерлігін қалыптастыру. Аргумент құру моделі: 1) тұжырымды ұсыну; 2) оны түсіндіру; 3) мысалдар арқылы негіздеу; 4) қорытынды. Аргумент құруға қажетті құрылымдар: <i>Мысалы, біріншіден, екіншіден, сонымен, қорыта келгенде, демек, соған қарамастан, соған сай</i></p>
--	---	--

Коммуникативтік-ақпараттық және ақпараттық-сипаттамалық ниеттер	адам, зат, дерек, оқиға, іс-әрекет туралы ақпараттық сөз дайындау	Ақпараттарды маңыздылығына қарай ажырату. Ескі және жаңа ақпараттарды бөлу, ақпараттарды кеңістіктегі орны, пайда болу уақыты тұрғысынан сипаттау. Автордың ұстанымын, эмоциясын беретін тіл бірліктерін таба білу.
	Өз өмірінде болған оқиғаларды баяндай білу. Әңгіме болып отырған нақты зат, жағдаят, оқиға, кейіпкерді сипаттай алу	Монолог, диалогтердің тілдік сипаты: автор сөзі мен төл сөздердің орналасу тәртіптері. Оқиға болған жерді сипаттау, уақытты беру, оқиғаның дамытушы негізгі детальдарды ұсына білу. Әңгімелеу мәтінін құруға қажетті тілдік бірліктер: <i>Бір кезде, сол уақытта, содан кейін.</i>
	Ақпаратты жинақтау, сараптама жасау, қорытынды беру. Аннотация құра білу, ойды тезис түрінде жинақтап бере білу	Тезистерді құрастыру, тұжырымдарды ұсынудың модельдері Рецензия беру, пікір эссесін жазу: қолдаушы және қолдамаушы пікірлерді ұсынатын пікірталас эсселерін жазу іскерлігін дамыту.
	Пікірталасқа, әңгімеге қатысу, ондағы мәселелерді анықтау, жеке көзқарасын дәлелдеу, өз пікірінде тұру	

Тіл үйренуші білуге тиісті сөйлеу әдебі формулалары және олардың лингвомәдени ерекшеліктері	<ul style="list-style-type: none"> – танысу кезіндегі қолданылатын сөйлеу әдебі; – кездескенде, қоштасқанда, қаратпаларда қолданылатын сөйлеу әдебі; – алғыс айту, кешірім сұрау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі; – өтініш айтқанда қолданылатын сөйлеу әдебі; – кеңес беру кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі; – шақыру кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі; – құттықтау кезінде қолданылатын сөйлеу әдебі; – қарсылық білдіру әдебі; – өзіне көңіл аударту немесе айтылған тілекке реакция жасауда қолданылатын сөйлеу әдебі.
--	---

2. Коммуникативтік жағдаяттар

	<ul style="list-style-type: none"> – қоғамдық және өндіріс орындары, ресми мекемелер мен ұйымдар (<i>қоғамдық-әлеуметтік, қоғамдық-саяси, ресми-іскери және кәсіби, ғылыми-өндірістік, мәдени салалар</i>); – жалпы адамзаттық өзекті мәселелер; – ресми-іскери және кәсіби сала.
--	--

3. Қатысым тақырыптары

Ұсынылған тақырыптар аясында ауызша және жазбаша қатысымды жүзеге асыра алулары тиіс	<ul style="list-style-type: none"> – экономика, саясат, экология, білім, ғылым, денсаулық; – жеке тұлға және оның қоғамдағы орны (<i>қоғам қайраткері, оның қасиеттері мен қоғамдағы орны, жалпы адамзаттық құндылықтар</i>); – ғылыми-көпшілікке арналған мәтіндер (<i>ғылыми және ғылыми көпшілік мазмұндағы ауызша және жазбаша пікір, мақала, хабарлама, баяндама, аннотация/ реферат, анықтама; ресми және кәсіби қарым-қатынастарға қатысты құжаттар</i>); – мемлекет және қоғам (<i>мемлекет саясаты, қоғам қайраткерлері, білім және ғылым, өнер мен мәдениет, экономика, шаруашылық, экология, ақпараттық технологиялар және т.б.</i>); – елтаным (<i>ел, тарих, география, экономика, табиғат, экология, халық, мемлекет, қоғам және қоғамдық өмір, мәдениет, ғылым</i>); – жаһандану және өркениет (<i>ғаламдық өзекті мәселелер</i>).
---	---

4. Сөйлеу әрекеттерінің түрлері

Тыңдалым

Тіл үйренуші жоғары деңгейге арналған ғылыми-көпшілік мазмұндағы саяси-экономикалық, саяси-әлеуметтік, саяси-мәдени, ғылыми-өндірістік, мәдени тақырыптардағы кәсіби бағдарлы түпнұсқа мәтіндерді тыңдап, жақсы түсінеді, толықтырады, сараптайды, сыни көзқарас білдіреді. Әртүрлі коммуникативтік жағдаяттарда айтылған күрделі ойды түсіне алады.

Күнделікті оқиғалар туралы, саяси-экономикалық, саяси-әлеуметтік, саяси-мәдени салаларға және кәсіби қызметке, жалпы адамзаттық өзекті мәселелерге байланысты ақпараттық-коммуникациялық технологиялар арқылы тыңдалған қазақтілді ұлт өкілінің табиғи сөйлеу қарқынында айтылған материалдарды жақсы түсінеді. Мәтіннің мағыналық бөліктерінен негізгі ақпаратты алады; алынған ақпарат бойынша әңгіме-сұхбат, пікірталас ұйымдастырып, оған белсене араласады. Тыңдалған мәтіндердегі жекелеген фактілерге қатысты өз пікірін айтады және толықтырады.

Оқылым

Тіл үйренуші жоғары деңгейге арналған танымдық, жағдаяттық, кәсіби мазмұндағы мәтіндерді оқып, басты және қосымша ақпараттарды ажырата алады; негізгі идеясын түсініп, тақырыбын белгілейді; басты ақпаратты, фактілік ақпаратты ажыратады және аса маңызды фактілерді топтай алады; ақпарат мазмұнын бағалайды, қорытынды жасайды, сараптайды, сыни көзқарас білдіреді.

Жазылым

Тіл үйренуші таңдаған жанрының шарттарына сәйкес кез келген тақырыпта күрделі құрылымдарды пайдалана отырып, жүйеленген көлемді мәтіндерді құрастыра алуы керек. Өзекті мәселелерді анық және нақты, сыни тұрғыдан сипаттай алуы қажет. Продуктивті мәтіндерді құрастыра алады. Зерттеп, танысып оқыған мәтіннің мазмұны бойынша эссе, шығарма, сондай-ақ қызметтік хаттар жаза алады.

Оқыған кітабына, ғылыми еңбектерге пікір, аңдатпа, тезис жаза алуы қажет. Тіл үйренуші жоғары деңгейге арналған лексика-грамматикалық материалдарды сауатты қолдану арқылы естіген/тыңдаған ақпаратты толық мазмұндап және кеңейтіп жазады; супрессиялық/компрессиялық әдістер арқылы осы ақпарат бойынша қысқаша аннотация немесе осы ақпараттың ықшамдалған мазмұнын жаза алады; ақпаратқа өз пікірін, бағалауын жазба түрде қосады; ресми-іскери салалардағы және кәсібі мен қызметіне қатысты күрделі құжаттарды (хаттама, анықтама, нұсқаухат, сенімхат, кепілхат, есеп, баянат, ілеспехат, жолдаухат, жылдық жоспар, ақпараттық-талдау анықтамалары, нақты мәселеге қатысты ұсыныстар), ғылыми-көпшілік мазмұндағы мақалалар, хабарламалар мен олардың тезистерін жаза алады.

Сөйлесім

Диалог. Диалог құрылымына тән ерекшеліктерді сақтай отырып, диалогке, құрамында бірнеше адам немесе адамдар тобы бар сұхбатқа жағдаяттың тақырыбы мен коммуникативтік мақсатына қарай алдын ала дайындықсыз еркін қатысады;

– сұхбат барысында екінші жақтың коммуникативтік мақсатын және айтылған репликасын тез түсініп, оған репликаларды қолдану арқылы дәйек/дәлелдемелер бере алады;

– сұхбаттың бастамашысы, оның жетекшісі әрі қорытындылаушысы бола алады.

Тіл үйренушінің сұхбат барысында сөйлеу құрылымдарында қолданған сөздік қоры мен грамматикалық бірліктері/құрылымдары қазіргі қазақ тілінің нормаларына және сөйлеу этикетінің нормаларына сәйкес болуы керек.

Монолог. Осы деңгейге сәйкес келетін тақырыптар бойынша бағалау, пайымдау, қорыту элементтері бар толыққанды монолог құрастырып, оның мазмұнын кеңейтіп, толықтырып, ықшамдап баяндай алады;
 – оқылған немесе тыңдалған мәтін негізінде коммуникативтік мақсат-ниеті айқындалған продуктивті сипаттағы монолог құрастырып, ондағы факт, оқиға, әрекеттерге көзқарасын, бағасын, сыни пікірін, эмоциясын білдіре алады;
 – белгілі бір коммуникативтік жағдаятқа қарай өз ойын әртүрлі мағыналық реңкпен бере алады, жоғарғы деңгейге сәйкес тілдік құралдарды пайдалана отырып, өз ойын жылдам, еркін, дәйекті түрде жеткізеді;
 – өз ойын логикалық жүйеде құрастырады және маңызды ақпаратқа тыңдаушының назарын аударта алады.

Тілдік құзыреттіліктің мазмұны

Тіл білімінің салалары	Грамматика	Сипаттамасы
Лексика	Сөздердің тура және ауыспалы мағыналары. Көп мағыналылық	Әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, қоғамдық-саяси, қоғамдық-мәдени салаларда қолданылатын сөздер, терминдер, кәсіби сөздер, тұрақты тіркестер, мәндес және қарсы мәндес сөздер, омоним, түрлік және тектік атаулар, топонимдер. Ортадан жоғары деңгейдің лексикалық минимумы – 3000-4000 тілдік бірлік шамасын құрайды. Бұл сөздердің нақты бір бөлігі заттың атын білдіретін сөздер (30%), қимылды білдіретін сөздер (30%) және зат пен қимылдың сынын білдіретін сөздер – үстеулер, сын есімдер (30%), қалған бөлігі – есім сөздер орнына жұмсалатын есімдіктер, көмекші сөздер.

Фонетика	Сөздің, сөз тіркесі мен фразалардың, жай сөйлемдер мен құрмалас сөйлемдердің айтылу ырғағындағы, интонациясындағы, екпініндегі табиғи заңдылықтар. Ықпал. Емле: күрделі сөздердің (біріккен сөз, қос сөз, номенклатуралық күрделі атаулар, атаулық тіркестер, қысқарған сөздер) жазылуы; тыныс белгілері.	Күрделенген жай сөйлемдердің айтылу интонациясы. Төл сөз бен автор сөзінің айтылу интонациясы. Төлеу сөздің айтылу интонациясы.
Морфология	Зат есім. Субстантивтену. Сын есім. Сын есімнің түрлері. Сын есімнің орын тәртібі. Сын есімнің шырайлары. Сын есімдердің заттануы. Сан есім. Сан есімнің түрлері. Есімдік. Есімдік түрлері. Етістік. Етістік түрлері. Көсемше. Есімше. Үстеу. Үстеудің мағыналық топтары.	Лексика-семантикалық жағынан сандық ұғымды білдіретін квантор сөздер: жалғыз, біреу, жарты, жарым, егіз, қос, сыңар, ширек. Халықтық өлшемдер: қарыс, сүйем, елі, құлаш, шөкім, шымшым, уыс, табан; Сан ұғымын білдіретін фразеологизмдер: ат басындай алтын, теңіздегі тамшыдай, екі аттам жер, жеті қабат жер асты, қызға қырық үйден тыйым т.б. Жалқылық/жекелік ұғымды білдіретін халықтық сөздер: жалғыздың үні шықпас, жапандағы жалғыз үй, жар дегенде жалғызым, бір түйір т.б. Көптік ұғымды білдіретін сөздер: халық, топ, үйме, табын т.б.

Шылау. Түрлері.	Өздік есімдік, жалпылау есімдіктері, белгісіздік есімдіктері, болымсыздық есімдіктері, есімдіктердің кейбір түрлерінің септелу, тәуелдену, жіктелу ерекшеліктері
Көмекші сөздер	Бұйыру, талап ету, қалау, өтініш формалары. Қалау рай (барғың келді – барғың келеді).
Модаль сөздер	Шартты рай. Шартты рай формаларының семантикалық – синтаксистік потенциалы: мезгілдік мағына (демалысқа шықсам, ауылға барамын; ойыма алсам, сағынамын); себептік мағына (конференция болмаса, біз кездеспес едік); қарсылықты мағына (жас болса да, тәжірибесі мол маман); мақсат мағына (қосымша қаржы сұраймын десең, негіздемесін дайында); салыстыру мағынасы (біреу асырып айтса, біреу жасырып айтады).
Одағай	Көсемше: -ып/-іп, -п; -а/-е, -й; -ғалы/-гелі (тыңдап отыр; айта жатар; жүргелі тұр).
Еліктеуіш сөздер	Есімшенің -ар/-ер,-р формасы және оның функционалды-семантикалық ерекшеліктері: мезгілдік мағына, күмән, мөлшер, тездік (келерде хабарлас; барар-бармасын білмеймін; болар-болмас жұмыс; кірер-кірместен сөйлей жөнелді). Есімшенің заттануы, адъективтенуі (тапсырылған жұмыс; айтылатын сөз; Шетел тілін білетіндер жақсы жұмыс таба алады. Көп жасағаннан емес, көп көргеннен сұра).
Қаратпа және қыстырма сөздер	Етістіктің аналитикалық формалары.

	<p>Көмекші етістіктер (<i>бере салды, оқып шық, кетіп қалды, кіріп шықты, сөйлеп бара жатыр, айта жатады, салып жібер</i>). Етіс және оның түрлері: ырықсыз етіс, ортақ етіс, өздік етіс, өзгелік етіс.</p> <p>Құранды етістіктер (<i>қызмет ету, қамқор болу, түк етпеу, іске асыру, талап ету</i>).</p> <p><i>Дел/деп, еді/екен, болып/боп</i> көмекші етістіктері.</p> <p>-уда -уде формасы (<i>жүргізілуде, жүзеге асырылуда</i>).</p> <p>Үстеудің мағыналық топтары: сын-бейне үстеу (<i>зорға, бірден, астыртын</i>); мөлшер үстеу (<i>біраз, едәуір, қыруар, бірлі-жарым, соншалық</i>).</p> <p>Септеуліктер: <i>мезгіл мағыналы, себеп мағыналы, қарсылықты мағыналы, мақсат мағыналы, объект, ойлау мағыналы, бірге/қатарластық мағыналы, анықтау мағыналы, кеңістік мағыналы септеуліктер.</i></p> <p>Жалғаулықтар: <i>ыңғайластық, қарсылықты, талғаулықты, себеп-салдарлы, шарттық қатынастарды білдіретін жалғаулықтар.</i></p> <p>Демеуліктер: <i>сұраулық, күшейткіш, шектік, болжалдық, болымсыздық немесе қарсы мәнді, салыстыру мәнді, нақтылау мәнді.</i></p> <p>Модаль сөздердің мағынасы. Сөйлеушінің ақпараттың мазмұнына қарым-қатынасы (<i>керек, қажет, әрине, мүмкін, шынында, шамасы, шығар, бәлкім, бар, жоқ, сияқты, тәрізді, секілді, меніңше, біріншіден</i>).</p>
--	---

		<p>Модаль сөздердің кейбір түрлерінің жіктелуі, септелуі (<i>сіз бізге керексіз; дүкенде керектің бәрі бар; қажетіме жаратамын</i>).</p> <p>Модальділік мағынаның берілуі.</p> <p>Болжалдық модальділігі (<i>-ған екен, -ыпты/-іпті, шығар, -ған сияқты</i> т.б.). Тілек модальділігі (<i>-са игі еді, -са екен</i>).</p> <p>Көңіл-күй, императивтік ишара одағайлары. Одағайлардың грамматикалық, мағыналық және интонациялық ерекшеліктері.</p> <p>Бейнелеуіш сөздер (<i>жалт қарады, былт ете түсті</i>), еліктеуіш сөздер (<i>тарс етті, сылқ-сылқ күлді</i>).</p> <p>Еліктеуіш сөздерден зат есімдердің жасалуы (<i>тарс+ыл, гүрс+іл</i>).</p> <p>Еліктеуіш сөздерден етістіктердің жасалуы (<i>аю қорбаңдады, мылтық тарсылдады</i>).</p>
Синтаксис	<p>Сөз тіркесі.</p> <p>Түрлері.</p> <p>Сөйлемнің логикалық және мағыналық байланысы.</p> <p>Сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі. Жай сөйлем түрлері</p> <p>Жай сөйлем түрлерін қолдануы.</p> <p>Құрмалас сөйлем.</p> <p>Субъектілік-предикаттық қатынастың берілуі.</p>	<p>Сөз тіркесі. Атрибутивті, объектілі сөз тіркестері (<i>қымбат білезік, былтырғы жылы, жауабын айтты, пікірімен келісті, оқуға түсті</i>).</p> <p>Еркін және тұрақты сөз тіркесі. Сөздердің синтаксистік байланысы.</p> <p>Хабарлы сөйлем; сұраулы сөйлем; бұйрықты сөйлем; болымсыз сөйлем; жалаң және жайылма сөйлем; жақты және жақсыз сөйлем, толымды және толымсыз сөйлем. Сөйлем мүшелері. Айқындауыш мүше. Сөйлемнің бірыңғай мүшелері.</p> <p>Жай сөйлемдегі сөздердің орын тәртібі. Бастауыш пен баяндауыштың орын тәртібі (<i>Мейрамбек еңбек демалысына шықты</i>).</p>

	<p>Құрмалас сөйлемдердің логикалық, мағыналық қатынас түрлері</p> <p>Төл сөз. Төлеу сөз. Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру амалдары</p>	<p>Анықтайтын, нақтылайтын сөздердің орын тәртібі (<i>Білімді адамды бәрі құрметтейді. Аружан бес жүз сексен үшінші пойызға отырды. Біздің қаланың сыртында қалың орман бар</i>).</p> <p>Жай сөйлем түрлерін қолдануы: сөйлем ішіндегі сөздердің орын тәртібін, жақтық байланысты орындай алуы, өзара өзіне дейінгі және кейінгі сөйлемдермен байланыстыра білуі негізге алынады. Ақпарат беру мақсатындағы сөйлемдер жасауы. Хабарлау мақсатындағы сөйлемдер жасауы. Сипаттау мақсатындағы сөйлемдер жасауы. Түсіндіру мақсатындағы сөйлемдер жасауы. Баяндау мақсатындағы сөйлемдер жасауы. Нұсқау, тапсырма беру мәніндегі сөйлемдерді қолдана білуі. Сұраулы сөйлемдер жасай алуы.</p> <p>Күрделенген жай сөйлем түрлері (<i>көсемшелі, есімшелі оралымды сөйлемдер, мол, керек, аз, көп сөзді күрделі құрылымдар</i>).</p> <p>Құрмалас сөйлем. Салалас құрмалас сөйлем және оның түрлері. Сабақтас құрмалас сөйлем және оның түрлері. Құрмалас сөйлемдерде қолданылатын жалғаулықтар. Құрмалас сөйлемнің айтылуындағы дауыс ырғағы. Салалас құрмалас сөйлемдер:</p> <ul style="list-style-type: none"> – салыстырмалы мәнді құрылымдар (<i>да, де, әрі, қарағанда, салыстырғанда, қалай, солай, қанша, сонша</i>); – түсіндірмелі салалас (<i>сондай, соншалық, мұншалық</i>).
--	---	---

Сабақтас құрмалас сөйлемдер:

- мезгіл бағыныңқы сабақтас (-ған/-ген, -да/-де);
- қимыл-сын (-ып/-іп);
- себеп бағыныңқы (-дықтан/-діктен);
- мақсат бағыныңқы (-у + үшін);
- шартты бағыныңқы (-са/-се);
- қарсылықты (-са + да /-се + де, -қан/-кен, -ған/-ген+мен).

Субъектілік-предикаттық қатынастың берілуі.

Кәсіби термин мен ұғым анықтамасының берілуі:

Квалификативтік сөйлем (анықтаманың берілуі).

Заттың құрамы мен ұғымы сипаттамасының берілуі.

Кәсіби сөз бен предикат құралдарының берілуі мен амалдары.

Объектілік қатынастың берілуі.

Анықтауыштық қатынастың берілуі.

Пысықтауыштық қатынастың берілуі.

Кеңістік қатынастың берілуі.

Мезгілдік қатынастың берілуі.

Физикалық қалып-күйдің берілуі.

Мақсат мәнді құрылымның берілуі.

Шарт мәнді құрылымның берілуі

Құрмалас сөйлемдердің логикалық, мағыналық қатынас түрлері:

- предикаттық қатынас (келгенің жақсы болды);
- объектілік қатынас (Тапсырманы жауапты орындайды);
- анықтауыштық қатынас (Алтын сағат сыйлады);
- кеңістіктік қатынас (Ержанның кабинеті төртінші қабатта орналасқан);

		<p>– мезгілдік қатынас (<i>Түске қарай жаңбыр жауды</i>);</p> <p>– себеп-салдарлық қатынас (<i>Тұман болғандықтан, ұшақ ұшпады</i>);</p> <p>– салыстырмалы қатынас;</p> <p>– шарттық қатынас;</p> <p>– қарсылықты қатынас.</p> <p>Төл сөз. Төлеу сөз. Төл сөзді төлеу сөзге айналдыру амалдары.</p>
Стилистика	<p>– ауызша әдеби тіл стилі;</p> <p>– ресми стиль;</p> <p>– БАҚ тілінің стильдік ерекшеліктері;</p> <p>– ғылыми-көпшілік стиль;</p> <p>– көркем әдебиет стилі</p>	<p>– публицистикалық стильдің лексикалық, грамматикалық ерекшеліктерін түсіну, өз ойын жеткізуде оларды пайдалану;</p> <p>– ресми-іскери және ғылыми стильдердің құрылымын, стандартты меңгеру, жазба жұмыстарында сауатты пайдалану;</p> <p>– ғылыми-көпшілік стиль құрылымын сақтап, ғылыми мазмұндағы мәтіндер жазу, ғылыми мазмұнда ауызша әдеби тілде сөйлеу, баяндау;</p> <p>– көркем әдеби шығармаларды оқып-түсіну көркем әдебиет стилінің лексикалық ерекшеліктерін, сөз қолданысының функцияларын түсіну, нақты айтқанда, көрсетілген стильдік тармақтардың ресми, образды-эмоционалы лексикалық-фразеологиялық тілдік бірліктерін еркін пайдалану // түсіну.</p>

Типтік бағдарламаға пікір білдіруші мекемелер

№	Оқу орнының атауы	Орналасқан қаласы	Факультет, кафедрасы
1	Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті	Алматы қаласы	Қазақ филологиясы кафедрасы
2	Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті	Алматы қаласы	Қазақ тіл білімі кафедрасы
3	Сүлеймен Демирел атындағы университет	Алматы қаласы	Қазақ филологиясы және журналистика кафедрасы
4	Қазақ мемлекеттік қыздар педагогикалық университеті	Алматы қаласы	Тіл теориясы және оқыту әдістемесі кафедрасы
5	Қазақстан Республикасы Ұлттық қауіпсіздік комитетінің Академиясы	Алматы қаласы	Мемлекеттік тіл кафедрасы
6	Қазақ гуманитарлық заң университеті	Астана қаласы	Жалпы тіл білімі және аударма ісі кафедрасы
7	М.Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті	Петропавл қаласы	Қазақ тілі кафедрасы
8	Ш. Уәлиханов атындағы Көкшетау мемлекеттік университеті	Көкшетау қаласы	Филология факультеті
9	С. Сейфуллин атындағы Қазақ агротехникалық университеті	Астана қаласы	Қазақ тілі кафедрасы
10	М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті	Шымкент қаласы	Практикалық қазақ тілі кафедрасы
11	С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік университеті	Павлодар қаласы	Қазақ тілі кафедрасы
12	С. Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университеті	Өскемен қаласы	Практикалық қазақ тілі курсы кафедрасы

Негізгі әдебиеттер:

1. ҚР СТ 1926-2015 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Қарапайым деңгей. Жалпы меңгеру»;
2. ҚР СТ 1928-2015 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Базалық деңгей. Жалпы меңгеру»;
3. ҚР СТ 1929-2015 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Орта деңгей. Жалпы меңгеру»;
4. ҚР СТ 1925-2015 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Ортадан жоғары деңгей. Жалпы меңгеру»;
5. ҚР СТ 1927-2015 «Қазақ тілін меңгерудің коммуникативтік тілдік құзыреттіліктері. Жоғары деңгей. Жалпы меңгеру»;
6. Қазақ тілін қарапайым деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы, Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 30 бет.
7. Қазақ тілін базалық деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы, Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 54 бет.
8. Қазақ тілін орта деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы, Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 66 бет.
9. Қазақ тілін ортадан жоғары деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы, Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 108 бет.
10. Қазақ тілін жоғары деңгейде меңгерудің тақырыптық лексикалық минимумы, Астана: Ұлттық тестілеу орталығы, 2011. – 156 бет.
11. Қазақ грамматикасы. Фонетика, сөзжасам, морфология, синтаксис. – Астана, 2002. – 784 бет.
12. Исаев С.М. Қазақ тілі. Оқу құралы. – Алматы, 1993 – 170 бет.

Қосымша әдебиеттер:

1. Ақанова Д.Х., Алдашева А.М., Ахметжанова З.Қ., Қадашева Қ.Қ., Сүлейменова Ә.Д. /Ресми-іскери қазақ тілі. Оқулық кешені. Грамматикалық түсініктеме. – Официально-деловой казахский язык. Учебный комплекс. Грамматический справочник. Алматы, 2002 ж.
2. Алдашева А. Қазақ тілі. Алматы, 1974 ж.
3. Әліпова Ж.С., Оразова А.С., Жақанова А.С. /Бастауыш деңгейге арналған оқу-әдістемелік кешен. Көкшетау, 2010 ж.
4. Әліпова Ж.С., Оразова А.С., Жақанова А.С. /Жалғастырушы деңгейге арналған оқу-әдістемелік кешен. Көкшетау, 2010 ж.
5. Әлімбек Г. Қазақ тілі (бастауыш, жалғастырушы, орта деңгейге арналған) Астана, 2009 ж.

6. Дүсіпбаева Қ.С. Қазақ тілі мен әдебиеті мамандығына арналған оқу-әдістемелік кешен. Өскемен: ШҚМУ баспасы, 2005 ж.

7. Ерназарова З.Ш., Қасым Б., Жақсылықова К.Б., Мұхамбетқалиева М.А., Иманалиева Ғ., Егіншібаева Н.А., Қырықбаева Ж. /Қазақ тілі курсының типтік бағдарламасы (Жоғары оқу орындарының орыс бөлімі студенттеріне арналған). Алматы, 2007 ж.

8. Ерназарова З.Ш., Тілешов Е.Е., Тұрлыбекова Ж.А., Каюпова Ұ.К. / Қазақ тілі үш деңгейлік оқу құралы Алматы, 2007 ж.

9. Золотова Г.А. Синтаксический словарь. Москва., 1998 г.

10. Күзекова З.С. Қазақ тілі. Оқу құралы. Бастапқы кезеңге арналған. Алматы, 2005 ж.

11. Күзекова З.С. Қазақ тілі практикумы. Астана, 2010 ж.

12. Күзекова З. С. Қазақ тілі тестілеу теориясы мен практикасы: Көмекші құрал (Күзекова З.С., Пазылова Г.С., Әбдірәсілов Е.Қ.) Алматы, 2009 ж.

13. Күзекова З.С. Қазақ тілі практикумы. Граматикалық жаттығулар жинағы. Тілді оқытып-үйретудің ортаңғы, жалғастыру кезеңіне арналған оқу құралы (В – 1, В – 2) Астана, 2010 ж.

14. Күзекова З.С. Қазақ тілі. Экономистерге арналған оқу құралы. Алматы, 2011 ж.

15. Ларохина Н.М. Обучение грамматике научной речи и виды упражнений. М., 1998 г.

16. Қазақ тілінің грамматикасы. I. Морфология. Алматы, 1976 ж.

17. Қазақ тілінің грамматикасы. II. Синтаксис. Алматы, 1967 ж.

18. Қазіргі қазақ тілі. Алматы, 1974 ж.

19. Салқынбай А.Б., Иманқұлова С.М. Жоғары оқу орындарында қазақ тілін оқытуға арналған типтік оқу бағдарламасы, Еуропалық стандарт бойынша. Алматы, 2010 ж.

20. Сыздықов М.Ж., Нұрғалиева Т.Н., Жақанова Ж.Р., Жұмагелдина Д.М., Қызылғышева А.Ж. «Сарыарқа» оқу-әдістемелік кешені. Қазақ тілі: Мемлекеттік қызметшілерге арналған оқу құралы. Алматы, 2010 ж.

21. Сыздық Р. редакциясымен, Қазақ тілінің орфографиялық сөздігі: 53000 сөз. – Алматы: Арыс, 2005 ж.

22. Төленбергенова Н.Т. Мемлекеттік тілде ісқағаздарын жүргізу. Астана, 2007 ж.

23. Төленбергенова Н.Т. Іскерлік қазақ тілі. Астана, 2007 ж.

24. Фоломкина С.К. Обучение чтению в нефилологическом вузе. М., 1990 г.

Редакциялағандар:

А. Әбдіхалықов
Н. Тоғызбай

Корректоры:

А. Әбдіхалықов
Н. Тоғызбай

Көркемдеуші дизайнер:

С. Тілемісов
Н. Нұрымбетов

Басуға 07.11.2016 ж. қол қойылды.
Пішімі 60x90_{1/8}. Офсеттік басылым. Шартты б.т. 11
Таралымы 1000 дана. Тапсырыс №119

«Palitra Press» ЖШС-нде басылды.
050000, Алматы қаласы, Л.Хамиди көшесі, 4а